

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO VISOKOŠOLSKEGA PROGRAMA

**POSEBNOSTI SPREMEMB KRIMINALITETE
V RS NA OBMOČJU JUŽNE
(SCHENGENSKE) MEJE**

Andreja Kosi

Ljubljana, januar 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO VISOKOŠOLSKEGA STROKOVNEGA ŠTUDIJSKEGA
PROGRAMA JAVNA UPRAVA

**POSEBNOSTI SPREMEMB KRIMINALITETE V RS NA
OBMOČJU JUŽNE (SCHENGENSKE) MEJE**

Kandidatka: Andreja Kosi
Številka indeksa: 04025968

Mentor: red. prof. dr. Srečko Devjak
Somentor: višji pred. mag. Slavko Debelak

Ljubljana, januar 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Andreja Kosi, študentka Visokošolskega strokovnega študijskega programa Javna uprava, z vpisno številko 04025968, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: POSEBNOSTI SPREMEMB KRIMINALITETE V RS NA OBMOČJU JUŽNE (SCHENGENSKE) MEJE.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Nataša Koražija

Ljubljana, januar 2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Cilj diplomskega dela je bil oceniti stopnjo kriminalnih dejanj na južni meji v zadnjih petih letih, opredeliti najpogostejše vrste kaznivih dejanj pri nas, ovrednotiti možnosti za čimbolj učinkovito preprečevanje kriminalitete in oceniti morebitne pomanjkljivosti sektorja mejne policije pri izvajanju dela. Predvidevalo se je, da število ilegalnih prehodov preko južne schengenske meje v obdobju po letu 2005 upada in da je največ kaznivih dejanj na južni schengenski meji povezanih z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog. Pri dokazovanju hipotez smo bili v pomoč metoda deskripcije za opis pojmov, metoda klasifikacije za definiranje določenega pojma znotraj sistema, metoda kompilacije za povzemanje opazovanja, spoznanja in stališča drugih avtorjev in metoda deskriptivne statistike (trendi in korelacijske analize).

Skozi celo diplomsko delo sta se nam zastavljali dve vprašanji: kako čim učinkoviteje preprečevati kriminaliteto in ali ima sektor mejne policije pri izvajanju svojega dela tudi pomanjkljivosti. V ta namen je v prvem delu diplomskem dela prikazana organiziranost in dejavnost mejne policije ob južni schengenski meji, predstavljeni so oddelki policije in opredeljena dela, ki jih policisti opravljajo v skladu s pooblastili pri nadzoru južne meje. V nadaljevanju so podrobneje opisane najpogostejše vrste kriminala, še posebej trgovanje z nedovoljenimi vrstami drog, katero poteka pod nadzorom petih organiziranih kriminalnih združb vzdolž cele Evrope. Diplomsko delo se nadaljuje z opisom postopka prijeteja ilegalnega pribežnika in njegove nastanitve v domu za tujce ali v azilnem domu, v sklepnem delu pa smo prešli k analizi najpogostejših vrst kriminalnih dejanj (organiziran kriminal, zloraba prepovedanih drog, prepovedano prehajanje meje) v obdobju od leta 2005 do 2009. Rezultati so grafično prikazani, na podlagi le-teh pa smo zastavljene hipoteze tudi potrdili.

Ključne besede: organiziran kriminal, Schengen, mejna policija, droge, dom za tujce, azil, ponarejanje listin.

SUMMARY

PECULIARITIES OF CRIME CHANGES IN RS ON SOUTH (SCHENGEN) BORDER AREA

The aim of this thesis was to assess the level of crime on the southern border over the past five years, identify the most common types of crime in our country, to evaluate options for more effective crime prevention and to assess potential weaknesses in the sector of border police in carrying out the work. It was assumed that the number of illegal crossings over southern Schengen border in the period after 2005 is declining and that most crimes on the southern border of the Schengen related to the illegal transfer of illegal drugs. In demonstrating the hypotheses we used the description method for definitions, classification method for defining a particular concept within a system, method of compilation to sum up the observations, insights and views of other authors and methods of descriptive statistics (trends and correlation analysis).

Throughout the study we posed two questions: how to effectively prevent crime and whether the sector of the border police in carrying out their work are also disadvantages. To this end, the first part of the thesis presented the organization and operation of border police at the southern Schengen border, presented departments of police and identified works, which are carried out by police in accordance with the powers by control southern border. Below, there are detailed the most common type of crime, particularly trafficking in illicit drug types, which is under the control of five organized crime groups along the whole of Europe. The thesis continues with a description of the illegal arrest of the refugee process and its accommodation in a home for foreigners or asylum home, in the concluding section, we proceed to the analysis of the most common types of crime (organized crime, drug abuse, illegal border crossing) in the period 2005 to 2009. The results are displayed graphically and on the basis of them, we also confirmed the hypotheses.

Key Words: organized crime, Schengen, border police, drugs, a home for foreigners, asylum, falsification of documents.

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	II
POVZETEK	III
SUMMARY	IV
KAZALO PONAZORITEV	VII
KAZALO SLIK	vii
KAZALO TABEL.....	vii
KAZALO GRAFOV	vii
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	VII
1 UVOD	1
1.1 OBRAZLOŽITEV TEME IN PROBLEMA.....	1
1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA	1
1.3 HIPOTEZE	1
1.4 PREDVIDENE METODE DELA	2
1.5 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA.....	2
2 SLOVENSKA POLICIJA IN SEKTOR MEJNE POLICIJE	3
2.1 ORGANIZIRANOST SEKTORJA MEJNE POLICIJE	4
2.1.1 Oddelek za državno mejo	4
2.1.2 Specializirana enota za nadzor državne meje	5
2.1.3 Oddelek za nedovoljene migracije in tujce	5
2.1.4 Oddelek za izravnalne ukrepe.....	5
2.2 DEJAVNOSTI MEJNE POLICIJE.....	7
2.3 OBLIKE DELA POLICISTOV PRI VAROVANJU MEJE	8
2.4 POOBLASTILA POLICIJE PRI NADZORU MEJE.....	10
3 SCHENGENSKA MEJA	13
3.1 SCHENGEN	13
3.1.1 Schengenski sporazum.....	13
3.1.2 Schengenska konvencija	14
3.1.3 Države članice	14
3.1.4 Schengenski informacijski sistem.....	15
3.2 VRSTE MEJNIH PREHODOV.....	16
3.3 VAROVANJE JUŽNE SCHENGENSKE MEJE	16
3.3.1 Izvajanje mejne kontrole na schengenski meji.....	17
3.3.2 Izvajanje t.i. izravnalnih ukrepov.....	17
3.4 PROBLEMI PRI IZVRŠEVANJU NADZORA SCHENGENSKE MEJE ...	18
4 MEJNA KRIMINALITETA	20
4.1 VZORCI IN TRENDI ORGANIZIRANEGA KRIMINALA	20
4.2 SKUPINE ORGANIZIRANEGA KRIMINALA	21
4.2.1 Severno-zahodna regija (atlantska regija).....	21
4.2.2 Severno-vzhodna regija (baltska regija)	22
4.2.3 Jugovzhodna regija (balkanska pot).....	23

4.2.4	Jugozahodna regija (iberski polotok).....	24
4.2.5	Južna regija (italija)	24
4.3	ORGANIZIRANI ILEGALNI PREHODI MEJE.....	25
4.3.1	Postopek prijetja ilegalnega pribežnika	26
4.3.2	Dom za tujce in azilni dom	27
4.4	TRGOVINA Z DROGO.....	28
4.4.1	Vrste prepovedanih drog.....	28
4.4.2	Odkrivanje drog s službenimi psi.....	29
4.4.3	Slovenija in problematika prepovedanih drog.....	30
5	ANALIZA MEJNE KRIMINALITETE OD LETA 2005 DO 2009.....	32
5.1	PODOBA IN PRIČAKOVANA GIBANJA MEJNE KRIMINALITETE	32
5.1.1	Kazniva dejanja	32
5.1.2	Organizirana kriminaliteta	34
5.1.3	Zloraba prepovedanih drog.....	38
5.1.4	Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države.....	41
5.2	PREPREČEVANJE MEJNE KRIMINALITETE	44
6	ZAKLJUČEK.....	46
6.1	PREVERJANJE HIPOTEZ	46
6.2	SKLEP.....	46
	LITERATURA.....	49
	VIRI.....	49

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1: Delovna področja in oddelki sektorja mejne policije.....	6
Slika 2: Severno-zahodna regija	22
Slika 3: Severno-vzhodna regija	22
Slika 4: Jugovzhodna regija	23
Slika 5: Jugozahodna regija	24
Slika 6: Južna regija	25

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kazniva dejanja, preiskana kazniva dejanja in kazniva dejanja, ki jih je odkrila policija	32
Tabela 2: Število kaznivih dejanj po Policijskih upravah	34
Tabela 3: Organizirana kriminaliteta	35
Tabela 4: Organizirana kriminaliteta po Policijskih upravah, ki nadzorujejo južno schengensko mejo	36
Tabela 5: Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države	37
Tabela 6: Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami po PU	38
Tabela 7: Zloraba prepovedanih drog	39
Tabela 8: Zloraba prepovedanih drog po PU	40
Tabela 9: Vrste zasežene prepovedane droge	41
Tabela 10: Ilegalno prehajanje državne meje ali ozemlja države.....	42
Tabela 11: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo.....	42
Tabela 12: Državljanstvo oseb pri nedovoljenih prehodih čez državno mejo	43

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število kaznivih dejanj in število preiskanih kaznivih dejanj	33
Graf 2: Število kaznivih dejanj in število kaznivih dejanj, ki jih je odkrila policija..	33
Graf 3: Organizirana kriminaliteta	35
Graf 4: Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države	37
Graf 5: Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami po PU ..	38
Graf 6: Zloraba prepovedanih drog	39
Graf 7: Zloraba prepovedanih drog po PU	40
Graf 8: Ilegalno prehajanje državne meje ali ozemlja države.....	42
Graf 9: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo	43
Graf 10: Trend nedovoljenih prehodov čez državno mejo	44

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

DMT	-	Dimetiltriptamin
DT	-	Državno tožilstvo
EU	-	Evropska unija
Europol	-	The European Police Office (Evropski policijski urad)
GPU	-	Generalna policijska uprava
LSD	-	Lisergid
OCTA	-	Organized crime threat assessment (Ocena nevarnosti na področju organiziranega kriminala)
SENDM	-	Specializirana enota za nadzor državne meje
SIRENE	-	Supplementary Information Request at the National Entry (zahteva za dopolnilne podatke pri vnosih držav članic)
SIS	-	Schengenski informacijski sistem
ZAzil	-	Zakon o azilu
ZKP	-	Zakon o kazenskem postopku
ZN	-	Združeni narodi
ZNDR-1-	-	Zakon o nadzoru državne meje
ZP-1	-	Zakon o prekrških
ZPol	-	Zakon o policiji
ZPPPD	-	Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami
ZTuj	-	Zakon o tujcih
ZVCP-1	-	Zakon o varnosti cestnega prometa

1 UVOD

1.1 OBRAZLOŽITEV TEME IN PROBLEMA

Uspešno in učinkovito preprečevanje in preiskovanje najhujših oblik kriminalitete ter odkrivanje storilcev teh kaznivih dejanj je vsakoletna prioriteta policije. Le-ta predstavlja nadaljevanje prioritet iz preteklih let, saj je preprečevanje in preiskovanje najnevarnejših oblik kriminalitete proces, ki traja skozi daljše časovno obdobje. Glede na položaj Slovenije smo pod vplivom stalnih mednarodnih kriminalnih tokov, kar terja nadaljevanje zastavljenih aktivnosti Policije.

Slovenija je začela nekatera določila schengenskega pravnega reda izvajati že z vstopom v Evropsko unijo, in sicer na področjih vizumske politike in preprečevanja ilegalnega priseljevanja. V noči z 20. na 21. december 2007 pa je začela izvajati tudi mejno kontrolo na kopenski in morski zunanji meji EU (meja s Hrvaško) v imenu vseh držav članic EU, vključenih v schengenski prostor. Tako je Slovenija prevzela pomembno vlogo v evropskem prostoru in veliko skrb pri kontroli južne meje. Prioritete mejne policije so zato prilagojene pojavnim oblikam kriminalitete, kakor tudi dejavnostim organiziranih kriminalnih skupin zahodnega Balkana, ki bi znale izkoristiti omenjeno pot za povezavo s kriminalnimi združbami v drugih evropskih državah (npr. ilegalni prehodi meje in trgovina s prepovedano drogo).

1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA

Za to temo diplomskega dela sem se odločila predvsem zato, ker sem sama zaposlena v enotah uniformirane policije in me tovrstna dejavnost zelo pritegne. Namen diplomskega dela je prikazati vrste in pogostost kaznivih dejanj na območju južne meje s Hrvaško od leta 2005 do leta 2009. Opredelila sem delo policije, še posebno sektorja mejne policije, zakonsko podlago za delovanje in vrste kaznivih, kriminalnih dejanj, ki se pojavljajo na južni meji s Hrvaško.

Cilji diplomskega dela so:

- oceniti porast ali upad kriminalnih dejanj na južni meji v zadnjih petih letih,
- opredeliti najpogostejše vrste kaznivih dejanj pri nas,
- ovrednotiti možnosti za čimbolj učinkovito preprečevanje kriminalitete in
- oceniti morebitne pomanjkljivosti sektorja mejne policije pri izvajanju dela.

1.3 HIPOTEZE

Hipoteza 1: Število ilegalnih prehodov preko južne schengenske meje v obdobju po letu 2005 upada.

Hipoteza 2: Največ kaznivih dejanj na južni schengenski meji je povezanih z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog.

1.4 PREDVIDENE METODE DELA

V diplomskem delu sem uporabila deskriptivni pristop. Od deskriptivnih metod sem uporabila:

- metodo deskripcije za opis pojmov,
- metodo klasifikacije, kjer gre za definiranje določenega pojma znotraj sistema npr. na katero mesto se uvršča ilegalni prehod meje med vsemi kriminalnimi dejanji,
- metodo kompilacije, saj sem povzela opazovanja, spoznanja in stališča drugih avtorjev.
- metodo deskriptivne statistike (trendi in korelacijske analize).

Pri pridobivanju podatkov sem uporabljala domače in tuje monografske in serijske strokovne publikacije, dnevne časopise in revije, razne statistične letopise, elektronske medije (internet) in podobno.

1.5 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

V začetku diplomskega dela sem najprej na kratko predstavila slovensko policijo, njene oddelke, dejavnosti in pooblastila, ki jih policisti uporabljajo pri izvrševanju nalog. V nadaljevanju sem opredelila Schengenski sporazum, konvencijo in informacijski sistem, vrste mejnih prehodov, varovanje južne schengenske meje in probleme, ki se pojavljajo pri izvrševanju nadzora schengenske meje.

Osrednji del naloge je bila mejna kriminaliteta in njena analiza od leta 2005 do 2009. Opisala sem vzorce in ocenila trende organiziranega kriminala ter predstavila pet skupin oz. vozlišč organiziranega kriminala v Evropski uniji. Ker sem se osredotočila na kriminalna dejanja, kot so ilegalni prehodi čez državno mejo in neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, sem opisala tudi postopek prijete ilegalnega pribežnika in postopek odkrivanja drog s službenimi psi. Tudi analiza mejne kriminalitete je slonela na že omenjenih dveh kriminalnih dejanjih.

V zaključku sem preverila resničnost hipotez in s sklepom zaključila diplomsko delo.

2 SLOVENSKA POLICIJA IN SEKTOR MEJNE POLICIJE

Pred samo predstavitevjo organiziranosti in dejavnosti mejne policije moram pojasniti, da je slovenska Policija v sklopu Ministrstva za notranje zadeve tristopenjsko organizirana, in sicer (Policija, 2010a):

1. Generalna policijska uprava (državna raven), ki v svoji sestavi združuje:
  - Služba generalnega direktorja policije,
  - Uprava uniformirane policije,
  - Uprava kriminalistične policije,
  - Center za forenzične preiskave,
  - Urad za varnost in zaščito, Operativno - komunikacijski center,
  - Specialna enota,
  - Policijska akademija in
  - Urad za informatiko in telekomunikacije.
2. Policijska uprava (regionalna raven) je teritorialno razdeljena na enajst policijskih uprav:
  - Policijska uprava Celje,
  - Policijska uprava Koper,
  - Policijska uprava Kranj,
  - Policijska uprava Krško,
  - Policijska uprava Ljubljana,
  - Policijska uprava Maribor,
  - Policijska uprava Murska Sobota,
  - Policijska uprava Nova Gorica,
  - Policijska uprava Novo mesto,
  - Policijska uprava Postojna in
  - Policijska uprava Slovenj Gradec.
3. Policijska postaja (lokalna raven) lahko deluje kot:
  - Policijska postaja,
  - Policijska pisarna ali
  - Policijski okoliš.

Policijske postaje za neposredno opravljanje nalog policije na določenem območju ali za določeno področje dela policijske uprave so:

- policijska postaja,
- postaja prometne policije,
- postaja mejne policije,
- postaja pomorske policije,
- postaja letališke policije,
- postaja konjeniške policije,
- postaja vodnikov službenih psov,
- policijska postaja za izravnalne ukrepe.

Znotraj policijskih postaj sta organizirani tudi skupini (skupina za mejno kontrolo in skupina za varovanje državne meje), ki nista organizacijski enoti, temveč »obliki dela«.

ki izhajata iz Schengenskega akcijskega načrta in njegovih sprememb in dopolnitev ter podpisanih protokolov (Policija, 2010a).

2.1 ORGANIZIRANOST SEKTORJA MEJNE POLICIJE

Sektor mejne policije opravlja naloge na področju varnosti državne meje ter nedovoljenih migracij in tujcev. Tako načrtuje, organizira in nadzoruje naloge enot pri nadzoru nad prehajanjem čez državno mejo, varovanju državne meje, preiskovanju kaznivih dejanj in prekrškov na državni meji ter mejnih incidentov, pri preprečevanju nedovoljenih migracij in v zvezi z zakonodajo o tujcih. Na drugi stopnji tudi odloča v zvezi s prehajanjem čez državno mejo ter usmerja in usklajuje delo centra za tujce. Na tem delovnem področju spremlja in ocenjuje varnostne razmere ter učinkovitost policijskega dela, sodeluje pri pripravi zakonodaje in navodil ter izpopolnjevanju taktike in metod dela, pri obdelavi računalniških podatkov in njihovem posredovanju javnosti. Skrbi tudi za izvajanje obveznosti iz mednarodnih sporazumov, v zadnjih letih še posebno pozornost posveča izpolnjevanju schengenskih standardov za varovanje državne meje. Poleg mednarodnega sodelovanja pa sodeluje tudi z drugimi državnimi organi in organizacijami. V sektor mejne policije so organizirani štiri oddelki (Slika 1) (Policija, 2010a):

2.1.1 Oddelek za državno mejo

- Analizira in ocenjuje varnostne razmere ter učinkovitost in uspešnost policijskega dela za varnost državne meje (nadzor nad prehajanjem čez državno mejo, varovanje državne meje, preiskovanje mejnih incidentov ...),
- načrtuje, organizira, strokovno usmerja in nadzoruje opravljanje nalog policije na morju in na letališčih,
- na svojem delovnem področju usmerja in usklajuje delo policijskih uprav, kadar je potrebno usklajeno delovanje na širšem območju,
- na svojem delovnem področju zagotavlja strokovno pomoč in nadzoruje zakonitost in učinkovitost policijskega dela,
- na svojem delovnem področju sodeluje pri izpopolnjevanju taktike in metod policijskega dela (kontrola prehajanja čez državno mejo, varovanje državne meje),
- skrbi za izvajanje predpisov s svojega delovnega področja, pripravlja strokovna navodila ter načrtuje in izvaja ukrepe za učinkovito delovanje policije,
- na svojem delovnem področju sodeluje s tujimi varnostnimi organi in z mednarodnimi organizacijami,
- sodeluje pri razvoju in spreminjanju računalniških aplikacij ter pri zbiranju in obdelovanju podatkov s svojega delovnega področja.

2.1.2 Specializirana enota za nadzor državne meje

Na območju Republike Slovenije opravlja policijske naloge, za katere so poleg splošnih potrebne tudi posebne veščine ali znanja ter specialna oprema ter jih je potrebno v celotni policiji izvajati usklajeno, in sicer:

- izvaja nadzor državne meje s posebnimi sistemi in preglede prevoznih sredstev z elektronskimi in drugimi napravami,
- opravlja poostrene in vnaprej načrtovane ciljne nadzore na državni meji, na obmejnem območju in v notranjosti države za preprečevanje, odkrivanje ter preiskovanje čezmejne kriminalitete, ilegalnih migracij, tihotapstva mamil, orožja, streliva, ukradenih vozil ter uporabe neveljavnih in ukradenih listin,
- sodeluje pri pripravi in izvedbi usposabljanja za posebne veščine in znanja s tega delovnega področja,
- skrbi za vzdrževanje, racionalno uporabo ter preizkuse materialno-tehničnih sredstev za delo enote,
- opravlja naloge prekrškovnega organa v skladu s predpisi,
- sodeluje pri pripravi sistemizacije in standardizacije ter načrta nabave materialno-tehničnih sredstev za delo enote.

2.1.3 Oddelek za nedovoljene migracije in tujce

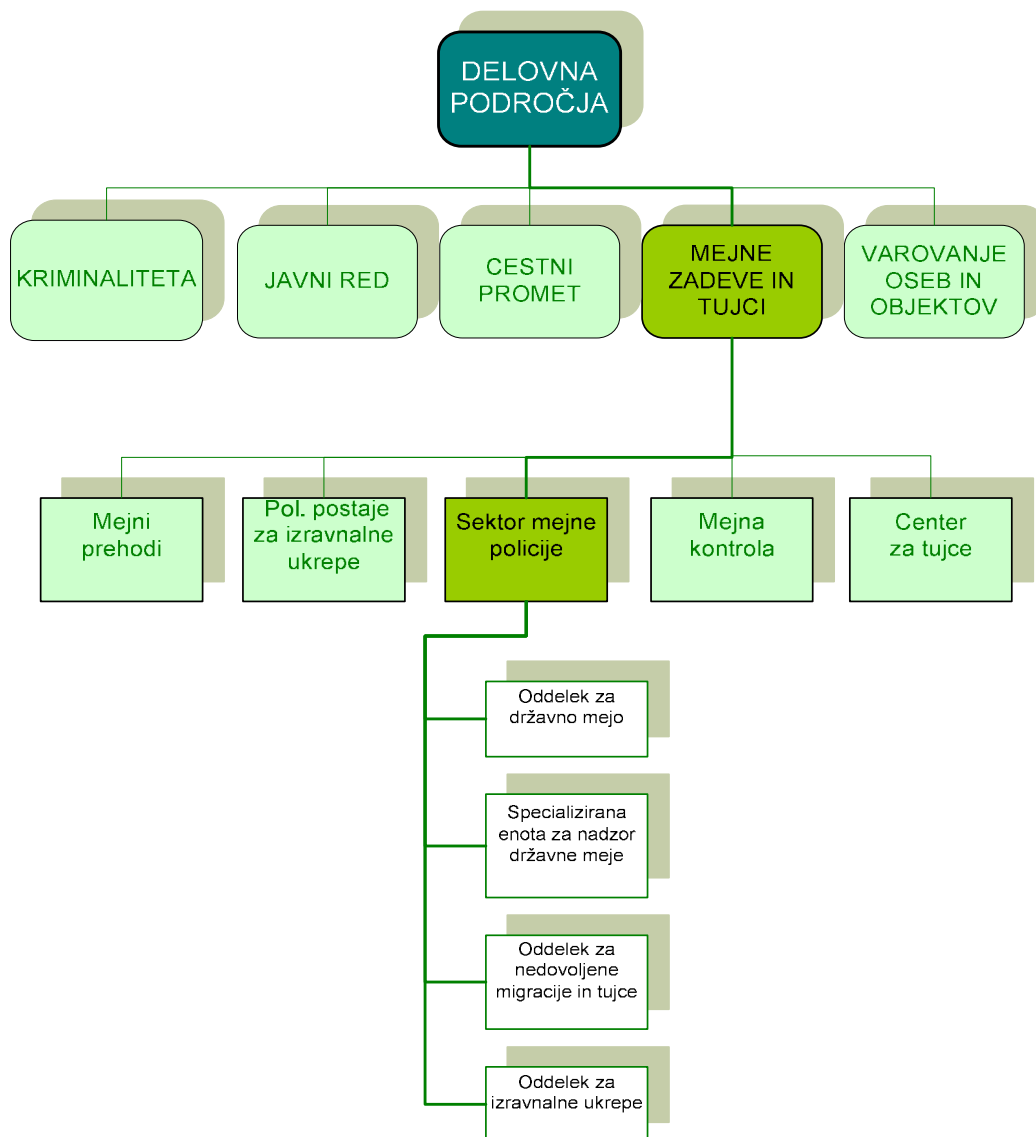
- Analizira in ocenjuje varnostne razmere ter učinkovitost in uspešnost policijskega dela v zvezi z nedovoljenimi migracijami in tujci,
- na svojem delovnem področju usmerja in usklajuje delo policijskih uprav, kadar je potrebno usklajeno delovanje na širšem območju,
- na svojem delovnem področju zagotavlja strokovno pomoč in nadzoruje zakonitost in učinkovitost policijskega dela,
- na svojem delovnem področju sodeluje pri izpopolnjevanju taktike in metod policijskega dela (preprečevanje nedovoljenih migracij ter nedovoljenega bivanja),
- skrbi za izvajanje predpisov s svojega delovnega področja, pripravlja strokovna navodila ter načrtuje in izvaja ukrepe za učinkovito delovanje policije,
- na svojem delovnem področju sodeluje s tujimi varnostnimi organi in z mednarodnimi organizacijami,
- sodeluje pri razvoju in spreminjanju računalniških aplikacij ter pri zbiranju in obdelovanju podatkov s svojega delovnega področja.

2.1.4 Oddelek za izravnalne ukrepe

- Analizira in ocenjuje varnostne razmere ter učinkovitost in uspešnost policijskega dela pri izvajanju izravnalnih ukrepov,
- načrtuje, organizira, strokovno usmerja in nadzoruje opravljanje izravnalnih ukrepov,
- na svojem delovnem področju usmerja in usklajuje delo policijskih uprav v primerih, ko je potrebno usklajeno delovanje na širšem območju,

- na svojem delovnem področju zagotavlja strokovno pomoč in nadzoruje zakonitost in učinkovitost policijskega dela,
- na svojem delovnem področju sodeluje pri izpopolnjevanju taktike in metod policijskega dela,
- pripravlja strokovna navodila s svojega delovnega področja ter načrtuje ukrepe za učinkovito delovanje policije,
- na svojem delovnem področju sodeluje s tujimi varnostnimi organi in z mednarodnimi organizacijami,
- z delovnega področja sektorja organizira obiske tujih delegacij in strokovne posvete s tujimi varnostnimi organi in uradniki za zvezo,
- spremlja pripravo dokumentov Evropske unije z delovnega področja sektorja,
- pripravlja gradiva za sodelovanje v delovnih telesih EU za področje pravosodja in notranjih zadev.

Slika 1: Delovna področja in oddelki sektorja mejne policije

Vir: Policija (2010a)

2.2 DEJAVNOSTI MEJNE POLICIJE

Suverenost države se presoja med drugimi tudi s ključnim kriterijem, kontrolo meja in mejnih prehodov. Slovenska policija je leta 1991 vzpostavila mejno kontrolo in varovanje na vseh 1382 kilometrih državne meje. V prejšnji skupni državi je zunanje meje varovala vojska, mejo v naseljenih krajih in na mejnih prehodih pa so z določenimi izjemami nadzorovali miličniki. Danes policisti opravljajo mejno kontrolo na 163 mejnih prehodih, med katerimi je 64 mejnih prehodov za mednarodni promet, 17 za meddržavni promet, 41 za maloobmejni promet, 20 kmetijsko prehodnih mest in 21 prehodov po posebnem sporazumu. Novi Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM-1) predvideva še dve novi obliki mejnih prehodov: mejni prehod za določen krog ljudi¹ in začasni mejni prehod². Preko slovenskih mejnih prehodov potuje letno okoli 200 milijonov potnikov. Med njimi jih nekaj prav gotovo poskuša mejo prestopiti na nedovoljen način, brez veljavnih dokumentov, s ponarejenimi in prirejenimi dokumenti, zunaj mejnih prehodov (Policija, 2010a).

Kolenc (2002, str. 138) pravi, da je osnovni cilj policije pri izvajanju del in nalog varovanja državne meje in mejne kontrole, preprečevanje organizirane kriminalitete, nedovoljenih prehodov meje, nedovoljenega bivanja in dela na črno, kršitev nedotakljivosti državne meje in še poseben izziv za slovensko policijo, preprečevanje tihotapljenja nedovoljenih drog in orožja. Ker pa je danes kriminal globalen pojav, ki ne priznava državnih meja, policija dobro sodeluje z varnostnimi organi sosednjih in drugih držav.

Že Zakon o nadzoru državne meje, sprejet leta 1991, je upošteval evropske smernice o enotnih načelih izvajanja mejne kontrole, opuščanja odvečnega nadzora in formalnosti na mejah ter enotnejši in racionalnejši nadzor državne meje, katerega cilj je svoboden pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala. Kot kandidatka za vstop v Evropsko unijo se je morala Slovenija intenzivno prilagajati evropskemu pravnemu redu. Standardom in normativom, ki jih določa Evropska unija, je slovenska policija prilagajala tudi ukrepe na operativno-tehničnem področju delovanja. Varovanje državne meje in opravljanje mejne kontrole je postopno prilagajala schengenskim standardom. In prav v luči izvajanja schengenskega sporazuma je imel posebno težo dogovor z Italijo in Avstrijo o prehajanju državne meje samo z osebno izkaznico. Enako je veljalo tudi za Hrvaško in Madžarsko. Čeprav je Slovenija s prevzemom nadzora nad mejo ukinila t.i. mejni pas, v katerem je bilo prepovedano gibanje, je bilo gibanje na območju mejnega prehoda še vedno omejeno in je bilo zanj potrebno dovoljenje. O njem je odločala pristojna postaja mejne policije oziroma policijska postaja, na območju katere je bil mejni prehod. Postaja mejne policije je bila zadolžena za varovanje državne meje, ugotavljanje mejnih incidentov ter drugih kršitev državne meje, nadzorovanje spoštovanja predpisov, ki urejajo gibanje in prebivanje tujcev, izvajanje in nadzorovanje izvajanja predpisov, ki urejajo režim na morju,

---

¹ Policija lahko ob izkazanem upravičenem interesu, v soglasju z upravnim organom, z odločbo ustanovi mejni prehod za poimensko določene osebe. V primeru, da se ustanovi začasni mejni prehod na letališču ali vzletišču, policija izda odločbo v soglasju z upravnim organom, pristojnim za carinske zadeve, in upravnim organom, pristojnim za letalstvo (ZNDM-1, 18. člen).

² Policija lahko v soglasju z upravnim organom, z odločbo ustanovi začasni mejni prehod, če je to potrebno za smotrno izvajanje kratkotrajnih čezmejnih dejavnosti (ZNDM-1, 19. člen).

izvajanje varnostnih ukrepov na letališčih in tudi na železnici. Ob tem je skrbela še za pravilno pisarniško poslovanje, za pravilen vnos podatkov v centralno vodene računalniške evidence in za ažuriranje evidenc na policijski postaji (Kolenc, 2002, str. 140).

Danes so osnovna delovna področja policije kriminaliteta, javni red, cestni promet, mejne zadeve in tujci in varovanje oseb in objektov.

2.3 OBLIKE DELA POLICISTOV PRI VAROVANJU MEJE

Pravni red Republike Slovenije in pravni red EU sta na področju zunanjih meja usklajena. Z ZNDM-1 in Zakonom o tujcih (ZTuj) so usklajeni pogoji za prehajanje državne meje, standardi mejne kontrole, priporočila o opremi za odkrivanje zlorab dokumentov ob vstopu v Evropsko unijo in postopki nadzora državne meje izven mejnih prehodov.

ZNDM-1 določa, da lahko prestopimo mejo samo na mejnem prehodu z veljavno listino in to v času, ko so mejni prehodi odprti. Prestop izven mejnega prehoda je dovoljen samo v primeru, če to določa mednarodna pogodba, ali v primeru višje sile ali na podlagi posebnega dovoljenja, ki ga podpišeta minister za notranje zadeve in direktor Carinske uprave Republike Slovenije. V primeru pomanjkljivih ali neveljavnih dokumentov se tujcu vstop v državo ne dovoli. V primeru poskusa uporabe ponarejenega dokumenta se uvede kazenski postopek in tujca ali zavrne ali pa preda sodišču.

Za nadzor prehajanja državne meje je pristojna policija, ki je organ Ministrstva za notranje zadeve. Na državni meji opravlja policija temeljno in temeljito mejno kontrolo. Temeljna mejna kontrola obsega kontrolo veljavnosti potne listine in identitete potnika na osnovi dokumenta. Temeljita mejna kontrola pa obsega preverjanje vseh pogojev za vstop, kot jih določa ZTuj (namen potovanja, finančna sredstva, veljavnost vizuma itd.). Temeljita mejna kontrola je obvezna za vse državljane rizičnih držav in vseh potnikov, ki potrebujejo vizume za vstop v schengenski prostor, pa četudi gre samo za tranzit.

Za kontrolo dokumentov ima policija na vseh mejnih prehodih na razpolago določeno tehnično opremo. Raven opremljenosti je odvisna od vrste mejnega prehoda, obsega in strukture potnikov. Preverjanje po tiraličnih registrih je možno v informacijskem sistemu Ministrstva za notranje zadeve, do katerega imajo on-line dostop vse policijske enote in vsi mejni prehodi. V okviru informacijskega sistema policije za področje meje je na vseh enotah policije zagotovljen sproten vnos podatkov o zavrnenih osebah na mejnih prehodih in o osebah, obravnavanih zaradi ilegalnega prehoda meje.

Varovanje »zelene« in »modre« meje opravlja policija, kot to določajo ZNDM, ZTuj in Zakon o policiji (ZPol). Anželj (2002, str. 712) zatrjuje, da koncept varovanja meje temelji na pooblastilih policije, ki ji omogočajo preverjanje dokumentov ne le neposredno v obmejnem območju, ampak na ozemlju celotne države.

Policija pri varovanju državne meje opravlja preventivne in represivne naloge, ki se izvršujejo preko različnih oblik policijskega dela. Slovenska policija uporablja pri varovanju državne meje naslednje oblike policijskega dela (Policija, 2010a):

- *Opazovanje* je oblika dela, s katero se neposredno opazuje določena območja ali varnostne pojave in preventivno ter represivno deluje. Opazovanje se izvaja na krajih, kjer so pogostejša kazniva dejanja, kršitve javnega reda in varnosti cestnega prometa ter drugi pojavi. Opazovanje se izvaja tudi na krajih, kjer se take pojave lahko pričakuje. Policisti opazujejo državno mejo tudi iz helikopterja.
- *Patruljiranje* je oblika dela, ki se opravlja na javnih cestah in na stranskih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet, ob državni meji in na drugih območjih, kjer varnostna problematika zahteva pogostejšo navzočnost policistov. Patrulje se na določenih mestih ob državni meji lahko tudi ustavijo in začnejo z opazovanjem.
- *Poostren nadzor* je oblika dela, s katero za izboljšanje varnostnih razmer več patrolj in policistov policijskih enot na določenem območju ter v določenem času po enotnem načrtu opravlja posamezne naloge. Poostren nadzor pri varovanju državne meje se opravi zaradi odkrivanja in preprečevanja ilegalnih prehodov državne meje, odkrivanja in preprečevanja nedovoljenega vnosa oziroma iznosa ali nedovoljene trgovine z orožjem, s strelivom ali z eksplozivnimi in jedrskimi sredstvi, odkrivanja in preprečevanja uporabe ponarejenih potnih listin in zlorabe pravih listin, odkrivanja in preprečevanja nedovoljene trgovine z mamili ter odkrivanja ukradenih vozil.
- *Policijski okoliš* je del policijske postaje za opravljanje nalog policije in za sodelovanje policistov z državljani ter drugimi pri zagotavljanju varnosti. Naloge v policijskem okolišu opravlja vodja policijskega okoliša, v pomoč pa mu lahko komandir določi tudi ustrezno število policistov. Vodja policijskega okoliša jih obvešča o varnostni problematiki v lokalni skupnosti in skupaj z njimi odkriva ter odstranjuje vzroke in okoliščine, ki vodijo h kaznivim dejanjem in prekrškom ter k zmanjšanju varnosti. Vodja policijskega okoliša mora mejo, okolico meje in tamkajšnje prebivalce zelo dobro poznati, saj mu je to v veliko pomoč pri zagotavljanju varnosti.
- *Delo v notranjosti* je potrebno, ker je temeljna ideja »schengna« zagotovitev pravice do prostega prehajanja notranjih meja (ukinitve mejne kontrole na notranjih mejah). Zagotoviti je treba vrsto ukrepov, da ne pride do zmanjšanja varnosti v državah članicah; imenujemo jih izravnalni ukrepi (ukrepi, ki naj izravnajo varnostni primanjkljaj, kateri nujno nastane ob ukinitvi mejne kontrole na notranjih mejah). Ti ukrepi se izvajajo na notranjih mejah in v notranjosti države, skozi čezmejno policijsko sodelovanje, v okviru skupnega informacijskega sistema, imenovanega schengenski informacijski sistem (SIS), in skozi harmonizacijo zakonodaje držav članic. Načrtovani odpravi mejne kontrole na notranji meji je treba prilagoditi tudi organizacijo dela policije za zagotavljanje enake ravni varnosti, varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi v Sloveniji kot tudi za zagotavljanje notranje varnosti EU. Že leta 2002 je bila v Sektorju mejne policije v Upravi uniformirane policije GPU ustanovljena Specializirana enota za nadzor državne meje (SENDM), da bi učinkovitost varovanja zunanje meje EU povečali tudi z ukrepanjem v notranjosti države. Na spletnih straneh Policije (2010b) izvemo, da je poleg te enote policija ob vstopu v

schengenski prostor na policijskih upravah na območjih z notranjo državno mejo oz. na področjih, kjer varnostna problematika to zahteva, ustanovila še policijske postaje za izravnalne ukrepe. Gre za policijske enote, ki so odgovorne predvsem za izvajanje nalog preprečevanja čezmejne kriminalitete in ilegalnih migracij. V te enote so bili premeščeni tudi policisti iz enot, ki so bile z vstopom v schengenski prostor ukinjene. S temi enotami policija zagotavlja dodatne sile, ki izvajajo policijske naloge na območjih v notranjosti države.

2.4 POOBLASTILA POLICIJE PRI NADZORU MEJE

Policijska pooblastila so z zakonom določeni ukrepi, ki policistom omogočajo opravljanje nalog. Večina policijskih pooblastil je uzakonjenih v Zakonu o policiji (ZPol) kot splošna policijska pooblastila, v Zakonu o kazenskem postopku (ZKP) kot pooblastila policistov pri preiskovanju kaznivih dejanj, v Zakonu o prekrških (ZP-1) kot pooblastila policistov pri obravnavanju storilcev prekrškov, v Zakonu o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1), v Zakonu o nadzoru državne meje (ZNDM-1) in v drugih zakonih. Najpomembnejša splošna policijska pooblastila po Pravilniku o policijskih pooblastilih (Pravilnik o policijskih pooblastilih, 2006):

- *Opozorilo in ukaz.* Policist opozarja ustno, pisno, s pomočjo tehničnih sredstev ali preko medijev. Opozorila in ukaze mora policist izgovarjati jasni, navesti mora pa tudi razlog.
- *Ugotavljanje identitete in identifikacijski postopek* je postopek, ko policist zahteva izročitev osebnega dokumenta s sliko, ga pogleda in preveri. Tudi v tem primeru mora policist navesti razlog za tako ravnanje. Če pa policist ne more določiti identitete posameznika, ga privede v policijske prostore in izvede identifikacijski postopek, kar pomeni, da preverja podatke v evidencah policije ali drugih organov, odvzame prstne odtise in osebo fotografira.
- *Prepoznavanje po fotografijah* ne pooblastilo, s katerim policist poizveduje za posameznikom na podlagi fotografije. Policist v postopku prepoznavanja pokaže najmanj 12 fotografij brez podpisov ali drugih podatkov o posameznikih s fotografij. Na koncu policist napiše zapisnik.
- *Vabljenje* določene osebe se izvaja ustno ali pisno takrat, ko je treba nujno pridobiti kake podatke. Mladoletne osebe policist vabi samo preko staršev ali Centra za socialno delo.
- *Varnostni pregled* je postopek, kjer policist vsa oblačila in osebo pretipa. Policist naj bi bil istega spola kot pregledana oseba.
- *Prepoved gibanja* je postopek, kjer mora policist o izpraznitvi območja ali objekta, o omejitvi gibanja ali pregleda na primeren način objaviti. Največkrat uporablja opozorilne znake ali napise.
- *Protiteroristični pregled prostorov, objektov in naprav* opravlja policist z iskanjem identificiranjem, preprečevanjem, onesposabljanjem, odstranjevanjem sredstev, ki ogrožajo varnost.
- *Prijetje* osebe izvede policist, če je to potrebno zaradi opravljanja dejanj, določenih z zakonom, in sme trajati le nujno potreben čas.

- *Privedbo* opravi policist na podlagi pisne odredbe pristojnega organa. Osebi, ki jo bo privedel, policist izroči odredbo o privedbi in ukaže, naj gre z njim.
- *Pridržanje* je odvzem prostosti osebe na podlagi zakonsko določenih razlogov. Določbe o pridržanju se uporabljajo tudi za zadržanje po ZNDM. Pridržana ali zadržana oseba ima pravico do molka in do odvetnika. Če je oseba pridržana ali zadržana več kot 12 ur, ji pripadajo trije obroki na dan.
- *Zaseg predmetov in ravnanje z njimi*. Policist zaseže predmet tako, da prepreči njegovo poškodovanje. Policist napiše zapisnik in predmet odstopi pristojnemu organu.
- *Vstop v tuje stanovanje in druge prostore* je brez odločbe sodišča mogoč le na podlagi določb ZKP ali ZPol. Pred vstopom policist osebe v notranjosti seznanj z razlogi za vstop, lahko pa uporabi tudi silo, kadar drugače ni mogoče. Na koncu postopka izda policist potrdilo lastniku, kjer navede razloge za vstop in morebitne poškodbe, če so nastale.
- *Uporaba tujega prevoznega sredstva ali sredstva za zvezo* je možna brez sodelovanja upravičenca le v nujnih primerih. Predhodno policist upravičencu pojasni, zaradi česa bo prevozno sredstvo ali sredstvo za zvezo uporabljeno in kdaj bo vrnjeno. Imetniku policist izda potrdilo.

Poleg splošnih pooblastil so tudi pooblastila po ZNDM (2002):

- Policisti in policistke za opravljanje nadzora državne meje uporabljajo vsa pooblastila po ZNDM, pooblastila, ki jih predpisujejo drugi zakoni ter pooblastila, ki izhajajo iz pravnega reda Evropske unije (ZNDM, 5. člen).
- Policisti morajo pri opravljanju nadzora državne meje upoštevati načelo sorazmernosti, kar pomeni, da lahko uporabljajo le tisto pooblastilo, s katerim opravljajo nalogo z najmanjšimi škodljivimi posledicami za osebo. Izvajanje pooblastil torej ne sme povzročiti škode, ki bi bila v očitnem nesorazmerju z njihovim namenom in zastavljenimi cilji njihove uporabe. Pooblastila se prenehajo izvajati, kadar ni več razlogov za njihovo uporabo (ZNDM, 7. člen).
- Policist, ki opravlja mejno kontrolo, sme zahtevati predložitev veljavnih dokumentov, ki so potrebni za prestop državne meje za osebe in stvari, vnesti v dokumente za prestop državne meje podatke o okoliščinah vstopa ali izstopa iz države, opraviti kontrolo potnikov, prevoznega sredstva in stvari ter zadržati osebo za nujno potreben čas (ZNDM, 28. člen).
- Osebo se lahko zadrži, če namerava ali je ta prestopila mejno črto in obstaja razlog za sum, da je nedovoljeno prestopila državno mejo in je zadržanje potrebno zaradi ugotovitve vseh potrebnih dejstev ter okoliščin prehajanja državne meje ali zaradi zavrnitve tujca, ki ne izpolnjuje pogojev za vstop v državo in ga zaradi utemeljenih razlogov iz države ni mogoče napotiti takoj. Zadržanje lahko traja največ 48 ur. Predpogoj zadržanja osebe je, takoj obvestiti osebo o razlogih za zadržanje in njenih pravicah (ZNDM, 32. člen).
- Policisti lahko zaradi preprečevanja nedovoljenega vstopa in bivanja na ozemlju Republike Slovenije ter preprečevanja in odkrivanja čezmejne kriminalitete na mednarodnih prometnih povezavah ugotavljajo identiteto oseb ter opravijo

kontrolno potnikov, prevoznega sredstva in stvari tudi v notranjosti države (ZNDM, 33. člen).

- Policisti lahko ugotavljajo identiteto oseb, ki so nezakonito vstopile v Republiko Slovenijo ali v njej nezakonito prebivajo, ter identiteto oseb, ki izvršujejo kazniva dejanja čezmejne kriminalitete (ZNDM, 35. člen).

3 SCHENGENSKA MEJA

3.1 SCHENGEN

Izraz schengen oz. schengenski sporazum se na splošno v strokovnem žargonu uporablja za dva mednarodna sporazuma, ki sta bila podpisana v Luksemburgu, v kraju Schengen na reki Mozeli (Burian, 1999, str. 13). Ime kraja je tako postalo sinonim za odpravo mejne kontrole na notranjih mejah med državami pogodbenicami ob hkratnem uvajanju izravnalnih ukrepov za zagotavljanje varnosti, in sicer po enotnih načelih oziroma standardih.

3.1.1 Schengenski sporazum

Prvi sporazum, Sporazum o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah, je bil podpisan 14. junija 1985 med Belgijo, Nizozemsko, Luksemburgom, Nemčijo in Francijo. Te države so se za odpravo mejnih kontrol odločile predvsem zato, da bi zagotovile hitrejši in učinkovitejši pretok oseb. Sestavlja ga šestnajst členov s kratkoročnimi ukrepi in petnajst členov z dolgoročnimi ukrepi (Sporazum med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah v: Fortuna, 2007, str. 291–294).

Pri kratkoročnih ukrepih gre za zmanjševanje časa pri mejnih kontrolah, okrepljeno sodelovanje med policijskimi in carinskimi organi držav članic in vzpostavitev skupnih kontrolnih mest. Države pogodbenice so se zavezale za aktiven boj proti nedovoljeni trgovini z drogami na njihovih ozemljih in uskladile delovne dneve in delovni čas carinarnic na skupnih mejah za promet po notranjih vodnih poteg.

Pri dolgoročnih ukrepih pa si pogodbenice prizadevajo odpraviti kontrole na skupnih mejah in jih prenesti na svoje zunanje meje. V ta namen si prizadevajo najprej, kjer je to potrebno, uskladiti zakone, predpise in upravne določbe o prepovedih in omejitvah, na katerih temeljijo kontrole, in sprejmejo dodatne ukrepe za varovanje notranje varnosti in preprečevanje nezakonitega priseljevanja državljanov držav, ki niso članice Evropskih skupnosti. Nadalje začnejo razpravo o rezultatih kratkoročnih ukrepov, in sicer iskanje načinov za skupni boj proti vsem vrstam kriminala, še posebej proti nedovoljeni trgovini s prepovedanimi drogami, med drugim s proučevanjem možnosti uvedbe pravice policistov do zasledovanja, ob upoštevanju obstoječih sredstev komuniciranja in mednarodne sodne pomoči. Pogodbenice si prizadevajo uskladiti zakone in predpise, zlasti o drogah, orožju in razstrelivu, nadalje uskladiti svoje vizumske politike in pogoje za vstop na njihovo ozemlje. Nadalje sprejemajo skupne pobude v Evropskih skupnostih da bi dosegle povečanje vrednosti blaga, ki ga lahko potniki prinesejo s seboj brez plačila carine. V zvezi s pretokom blaga pogodbenice poiščejo način za prenos pregledov, ki jih trenutno izvajajo na skupnih mejah, na zunanje meje ali na svoja ozemlja. Pogodbenice razvijajo svoje sodelovanje z namenom hitrejšega carinjenja blaga, ki prečka skupne meje, s sistematično avtomatsko izmenjavo potrebnih podatkov, zbranih na podlagi enotne

carinske listine (Sporazum med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah v: Fortuna, 2007, str. 295–298) .

3.1.2 Schengenska konvencija

Načelne dogovore iz prvega sporazuma so države podpisnice 19. junija 1990 dopolnile s podpisom Konvencije o izvajanju schengenskega sporazuma, znane tudi pod imenom Schengenska konvencija. Konvencija je začela veljati 1. septembra 1993 in ima 142 členov. Članice pogodbenice se zavezujejo sprejeti skupno politiko o pretoku oseb in zlasti o ureditvi glede vizumov. Uvede se enotni vizum, ki velja tri mesece, vizumi za prebivanje, daljše od treh mesecev, pa so nacionalni vizumi, ki jih izda ena od držav članic v skladu s svojo nacionalno zakonodajo. Nadalje so se dogovarjali o pogojih, ki veljajo za gibanje tujcev, o dovoljenjih za prebivanje in razpisih ukrepa zavrnitve vstopa, o pristojnosti za obravnavanje prošelj za azil, o policijskem sodelovanju, o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah in o izročitvi ter prenosu izvršitve kazenskih sodb.

Konvencija o izvajanju schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 (v: Fortuna, 2007, str. 299–332) pravi, da pogodbenice ustanovijo stalno delovno skupino za proučevanje skupnih problemov v zvezi z bojem proti kriminalu, povezanim s prepovedanimi drogami, in po potrebi s pripravo predlogov za izboljšanje praktičnih in tehničnih vidikov sodelovanja med pogodbenicami. Zavezujejo se z upravnimi in kazenskimi ukrepi preprečevati in kaznovati nezakoniti izvoz prepovedanih drog, kakor tudi prodajo, dobavo in izročanje takih proizvodov. Za boj proti nedovoljenemu uvozu prepovedanih drog pogodbenice poostrijo kontrolo pretoka oseb, blaga in prevoznih sredstev na svojih zunanjih mejah z uporabo sodobnih metod za odkrivanje prepovedanih drog ter psov slednikov. Pogodbenice zlasti nadzorujejo kraje, ki so poznani, da se uporabljajo za promet s prepovedanimi drogami. Vsaka pogodbenica obdrži odgovornost in nadzor nad vsako nalogo, ki se izvaja na njenem ozemlju, in ima pravico do posredovanja. Pri prihodu potnikov na ozemlja pogodbenic ali njihovem gibanju na teh ozemljih lahko osebe nosijo prepovedane droge, ki so potrebne za njihovo zdravljenje, pod pogojem, da pri kontroli pokažejo potrdilo, ki ga je izdal ali overil pristojni organ države njihovega stalnega prebivališča.

3.1.3 Države članice

Schengenski sporazum in konvencija sta nastala zunaj zakonodajnega okvira EU, v evropski pravni red pa sta bila vključena s posebnim protokolom k Amsterdamski pogodbi, ki je stopila v veljavo 1. maja 1999. To pomeni, da je schengenski pravni red velja po vsej Evropski uniji, razen na območju Velike Britanije in Irske, ki sta na lastno zahtevo izvezeti iz schengenskega območja. Schengenski pravni red pa ne zagotavlja le prostega gibanja ljudi brez mejnega nadzora, temveč so z njim določena tudi skupna pravila za zagotavljanje varnosti, in sicer oblikovanje skupnega vizumskega režima, koordinacija med policijami, carinskimi ter pravosodnimi organi ter ukrepi v boju proti terorizmu in organiziranemu kriminalu.

Avstrija, Grčija in Italija so sporazum in konvencijo začele izvajati konec leta 1997, leta 2001 pa so se območju pridružile še Danska, Finska in Švedska. Skupaj z njimi sta v Schengen vstopili še dve državi, ki nista članici EU, in sicer Islandija in Norveška. V noči na 21. december 2007 se je v schengensko območje vključilo tudi devet držav članic, ki so v EU vstopile 1. maja 2004: Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Sredi decembra 2008 je v schengensko območje vstopila tudi Švica, ki je s tem postala 25. članica schengenskega območja. Švica ima enak pridružen status kakor Norveška in Islandija, ki prav tako nista članici EU. Z vstopom v schengensko območje je Švica odpravila nadzor na kopenskih mejah, nadzor na zračnih mejah pa je bil odpravljen marca 2009 (RS, 2010).

3.1.4 Schengenski informacijski sistem

Države pogodbenice vzpostavijo in vzdržujejo skupni schengenski informacijski sistem (SIS), ki omogoča organom, katere imenujejo pogodbenice, dostop do razpisov ukrepov za osebe in premoženje s postopkom avtomatskega preiskovanja za namene mejnih kontrol in drugih policijskih in carinskih kontrol, ki se izvajajo v notranjosti države. Vsaka pogodbenica s tehničnim podpornim delom na lastne stroške in odgovornost vzpostavi in vzdržuje *nacionalni del SIS*, katerega podatkovna zbirka je vsebinsko enaka podatkovnim zbirkam nacionalnih delov vseh drugih pogodbenic. Pogodbenice vzpostavijo in vzdržujejo *tehnični podporni del SIS* na skupne stroške in so zanj tudi solidarno odgovorne. Za tehnični podporni del, ki je v Strasbourgu, je odgovorna Francoska republika. Tehnični podporni del obsega podatkovno zbirko, ki s prenosom on-line zagotavlja, da podatkovne zbirke nacionalnih delov vsebujejo enake informacije. Države članice preko organov, imenovanih v ta namen (SIRENE), v skladu z nacionalno zakonodajo izmenjajo vse informacije, ki omogočajo uvedbo ustreznih ukrepov. Te informacije se uporabijo le za namen, za katerega so bile posredovane (SIS v: Fortuna, 2007, str. 333).

Podatki o osebah, za katere se zaproša (SIS v: Fortuna, 2007, str. 334–340), se vnesejo na zahtevo sodnega ali drugega organa pogodbenice prosilke, pogodbenica razpisnica pa odloči, ali je zadeva dovolj pomembna, da opravičuje vnos razpisa ukrepa v SIS. Dostop do podatkov in pravico njihove uporabe imajo izključno organi, pristojni za mejno kontrolo, in druga policijska in carinska preverjanja v notranjosti države. Dostop do podatkov in pravico neposrednega preverjanja pa imajo tudi nacionalni sodni organi, organi pristojni za izdajanje vizumov in dovoljenj za bivanje. Na lastne stroške pa ima dostop do podatkov tudi Europol. Vsi uporabniki lahko preverjajo le tiste podatke, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih nalog. Leta 2006 sta Evropski parlament in Svet UE sprejela Uredbo o vzpostavitvi, delovanju in uporabi druge generacije SIS-a, ki med drugim prinaša tudi zagotovitev visoke stopnje varnosti na območju svobode in varnosti, kar vključuje vzdrževanje javnega reda in varnosti ter varovanje varnosti na ozemljih držav članic.

3.2 VRSTE MEJNIH PREHODOV

Slovenija ima 163 mejnih prehodov, in to so: prehodi za mednarodni promet, za meddržavni promet, za maloobmejni promet, kmetijsko prehodna mesta, prehodi po posebnem sporazumu, mejni prehod za določen krog ljudi in začasni mejni prehod.

Območje mejnega prehoda obsega neposredno okolico z objekti za varno in učinkovito odvijanje prometa in opravljanje mejne kontrole. Območje mejnega prehoda lahko obsega tudi druge objekte in območja, kadar to opravičujejo varnostne razmere (Pravilnik o izvajanju ZNDM, 2. člen).

»Mejni prehod je poleg kraja, določenega v Zakoniku o schengenskih mejah, do uveljavitve Sklepa Sveta EU na podlagi drugega odstavka 3. člena Akta o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvi pogodb, na katerih temelji Evropska unija (Uradni list RS - MP, št. 3/04) v Republiki Sloveniji tudi kraj, na katerem se lahko prestopa državna meja z Italijansko republiko, Republiko Avstrijo in Republiko Madžarsko.« (ZNDM, 3. člen)

Mejne prehode, delovni čas in obseg uporabe mejnih prehodov določi Vlada Republike Slovenije z uredbo (ZNDM, 3. člen).

3.3 VAROVANJE JUŽNE SCHENGENSKE MEJE

Slovenija je že po vstopu v EU leta 2004 na svojih mejah začela uvajati schengenski nadzor državne meje. Okrog 670 kilometrov dolga meja med Slovenijo in Hrvaško je postala zunanja meja EU. Mejni prehodi z Avstrijo, Madžarsko in Italijo še niso bili odpravljeni. Tako je Slovenija začela neposredno izvajati le nekatere člene Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma, z izvajanje določil ostalih členov (prehajanje notranjih meja, schengenski vizumi, gibanje tujcev, čezmejno policijsko sodelovanje, vzpostavitev SIS) pa je pričela 21.12.2007, ko je v skladu s sklepom Sveta EU ukinila mejne kontrole na notranjih kopenskih in morskih mejah, 30. 3. 2008 pa je sledila tudi ukinitve mejnih kontrol na notranjih zračnih mejah (Policija, 2010b). S tem je Slovenija prevzela odgovornost za nadzor velikega dela schengenske zunanje meje ter uspešno končala enega večjih projektov po osamosvojitvi.

Osnovna ideja »schengna« je zagotavljanje pravice do prostega prehajanja notranjih meja. Protiutež ukinitvi kontrole na notranjih mejah je temeljitejši mejni nadzor na zunanjih schengenskih mejah, predvsem zato, da ustavi nezakonito priseljevanje, tihotapljenje drog, trgovino z ljudmi in druge nezakonite dejavnosti (Policija, 2007, str. 5). Le v izjemnih primerih, zaradi interesa nacionalne varnosti, ko gre za resne grožnje javnemu redu ali notranji varnosti, lahko država članica na notranjih mejah ponovno uvede mejno kontrolo, vendar le za nujno potreben čas.

3.3.1 Izvajanje mejne kontrole na schengenski meji

Zinrajh (2008, str. 16) pravi, da Slovenija izvaja mejno kontrolo na mejnih prehodih ter tudi zunaj območij mejnih prehodov - na modri in zeleni meji. Na zunanji meji se mejna kontrola opravlja v dveh stopnjah. Za državljane EU, Evropskega gospodarskega prostora in Švice ter njihove družinske člane zadošča t. i. temeljna mejna kontrola, ki preverja pristnost in veljavnost dokumenta. Za vse državljane tretjih držav pa se izvaja t. i. temeljita mejna kontrola, ki ob sistematičnem žigosanju potnih listov zajema preverjanje izpolnjevanja pogojev za vstop v Slovenijo oz. v schengensko območje. Odstop od mejne kontrole oz. delna opustitev mejne kontrole je v skladu z 8. členom Zakonika o schengenskih mejah možen zgolj izjemoma. Slovenija je v pripravah na vstop v schengensko območje na državni meji s Hrvaško na 99 lokacijah izvedla več ukrepov za preprečevanje nelegalnih prehodov meje: na 76 lokacijah so bile postavljene zapornice, na 23 lokacijah so bile podrte brvi, postavljenih je bilo več ograj itd. Na mestih s postavljenimi zapornicami so upravičenci, ki imajo ta mesta vpisana v obmejno prepustnico ali kmetijski vložek, dobili v uporabo ključ.

3.3.2 Izvajanje t.i. izravnalnih ukrepov

Za pravilno razumevanje pojma izravnalni ukrepi in še zlasti za njihovo izvajanje v praksi je treba najprej izpostaviti določila 2. poglavja Schengenskega sporazuma (17.–27. člen) iz leta 1985. Ne glede na časovno oddaljenost podpisa tega pravnega akta, zatrjuje Zinrajh (2008, str. 17), so za zagotavljanje notranje varnosti po ukinitvi mejne kontrole na notranji meji EU jasno razvidni enaki standardi nadzora zunanje meje, dogovori o policijskem sodelovanju, pomoč pri kazenskih in pravosodnih zadevah itd. Po vstopu Slovenije v schengensko območje se zagotavljanje varnosti v notranjosti države ni v ničemer spremenilo. Ob tem je treba najprej poudariti, da je učinkovito varovanje državne meje in izvajanje kakovostne mejne kontrole zelo pomembno za varnostne razmere v notranjosti Slovenije, ne le v naši državi, temveč tudi v celotnem schengenskem prostoru. Glede na dejstvo, da je Republika Slovenija geografsko med zahodno Evropo in Balkanom ter da preko ozemlja Slovenije vodijo pomembne prometne povezave, so bile za preprečevanje ilegalnih migracij, iskanje storilcev kaznivih dejanj, odkrivanje prepovedanih drog, orožja, eksplozivnih snovi, ponarejenih dokumentov in ukradenih vozil ustanovljene t. i. policijske enote za izravnalne ukrepe. Prva taka enota je bila ustanovljena že leta 2002, deluje pa na območju celotne Slovenije. Na območju šestih policijskih uprav ob notranji meji (Maribor, Kranj, Koper, Nova Gorica, Murska Sobota in Ljubljana) pa so bile nove policijske enote za izravnalne ukrepe ustanovljene konec leta 2007. Policisti teh enot so posebej usposobljeni in opremljeni za izvajanje kontrole v notranjosti Slovenije. Izravnalni ukrepi v notranjosti obsegajo pooblastila policije, da se lahko kjerkoli v notranjosti Slovenije, torej tudi v obmejnem območju ob notranji meji, preverja, ali tujci izpolnjujejo pogoje za bivanje na ozemlju Slovenije in drugih držav članic, obveznost tujcev, da imajo pri sebi za prestop meje in bivanje potrebne dokumente, obveznost prijave oseb ob bivanju v vsaki državi članici. SIS v bistvu pomeni skupno elektronsko podprto bazo podatkov o osebah, ki so iskane zaradi odvzema prostosti zaradi izročitve, zavrnitve vstopa, izročitve skrbstvenemu organu, zaradi prikritega nadzora ipd., in bazo podatkov o ukradenih predmetih, ki izvirajo iz kaznivih dejanj.

3.4 PROBLEMI PRI IZVRŠEVANJU NADZORA SCHENGENSKE MEJE

Po dobrih dveh letih izvajanja schengenskega pravnega reda ugotavljamo, da so bile priprave uspešne, saj so se oblikovane rešitve na zakonodajnem, organizacijskem ter kadrovskem področju izkazale kot pravilne in učinkovite. Za Mozetiča (2009, str. 4) pa je posebej pomembno dejstvo, da zaradi ukinitve mejnih kontrol ni prišlo do poslabšanja splošnih varnostnih razmer v naši državi. Vendar odprava notranjega mejnega nadzora na mejnih prehodih med državami članicami ne pomeni, da se mejni nadzor nasploh odpravlja. Zaradi bojazni, da bi utegnili imeti schengenska odprava notranjega mejnega nadzora neželene posledice, se primanjkljaj tovrstnega delovanja meje kompenzira na druge načine. Ena od predvidenih neželenih posledic odprave nadzora na notranjih mejah naj bi bile nezakonite migracije. Ilegalne migracije so kompleksen problem, tesno povezan ne samo z drugimi oblikami migracij, ampak tudi z npr. tihotapljenjem mamil, ponarejanjem dokumentov, korupcijo in podobno. Ilegalne migracije povzročajo nastanek specifičnega kriminala, migranti pa igrajo pri tem dvojno vlogo – kot storilci in kot žrtve kaznivih dejanj. Tipologija nezakonitih migracij je osnovana na treh kriterijih: obstajajo zakoniti in nezakoniti vstopi v državo, zakonita in nezakonita bivanja v državi ter zakonita in nezakonita zaposlovanja. Te kriterije je mogoče kombinirati, s čimer se tvorijo različni vzorci in stopnje nezakonitosti položaja posameznega tujca. Ker na primer zakonit vstop tujca v državo ne jamči, da njegovo bivanje v državi pozneje ne bo postalo nezakonito, velja zgolj nadzor na fizični meji za nezadosten.

Mozetič (2009, str. 5–13) nadalje ugotavlja, da se odpravo mejnega nadzora na notranjih mejah nadomešča na tri načine, s katerimi se skuša izslediti in preprečevati nezakonite migracije, ki so povezane z različnimi kriminalnimi dejanji z uvajanjem poostrelega nadzora na zunanjih mejah; z vpeljevanjem nekaterih institutov mejnega nadzora navznoter, tj. po vsem teritoriju držav in s širjenjem mejnega nadzora navzven, tako da ga izvajajo mednarodni akterji. Ideja, na kateri temelji odpravljanje meja znotraj schengenskega območja, je v tem, da notranje meje postajajo mehkejše, obenem pa zunanje meje postajajo trše. Notranje meje so prepustne za prost pretok ljudi, blaga, storitev in kapitala, zunanje pa so praktično nepropustne. Tako naj bi nastalo veliko območje prostega pretoka, vendar z ostrimi zunanjimi robovi, skozi katere se je težko prebiti od zunaj. Tu pa se srečamo z naslednjo kočljivo situacijo, posegom v zasebnost pri mejnem nadzoru. ZNDM v svojem 29. členu ureja tri ukrepe mejne kontrole: kontrolo potnikov, prevoznega sredstva in stvari. Če ureditev mejnega nadzora primerjamo z ureditvijo vsebinsko primerljivih ukrepov, ki se izvajajo v kontekstu kazenskega postopka, ugotovimo, da je zasebnost posameznika pri izvajanju mejnega nadzora veliko manj zavarovana kot pri preiskovanju in preganjanju kaznivih dejanj. Preiskava osebe ob izvajanju mejnega nadzora bi v sistemu institutov kazenskega postopka po vsebini ustrezala osebni preiskavi, ki jo ureja Zakon o kazenskem postopku (ZKP). Za preiskavo osebe pa ZNDM zahteva zgolj obstoj suma posedovanja prepovedanih stvari ali pa mora biti taka preiskava potrebna zaradi ugotavljanja identitete osebe. ZKP, ki ureja osebno preiskavo kot preiskovalno dejanje v kazenskem postopku, terja predhodni obstoj znatno zahtevnejšega dokaznega standarda, tj. utemeljene razloge za sum, da je oseba storila kaznivo dejanje. Poleg tega ZKP za izvedbo osebne preiskave načeloma predvideva predhodno obrazloženo pisno odredbo

sodišča, navzočnost dveh polnoletnih prič, pravico do navzočnosti odvetnika. ZKP torej namenja osebi, v katere zasebnost se posega, veliko več vsebinskih in procesnih garancij kot ZNDM. Podobno velja za ukrep mejne kontrole prevoznega sredstva, ki tudi zajema različno invazivne posege v zasebnost. S čedalje večjim širjenjem mejnega nadzora v notranjost ozemlja države tako lahko trčimo ob pravico do zasebnosti, kar pa je lahko ustavnopravno sporno.

4 MEJNA KRIMINALITETA

4.1 VZORCI IN TRENDI ORGANIZIRANEGA KRIMINALA

Iz letnega poročila Europolu o organiziranem kriminalu v EU je razvidno, da imajo posamezne države članice EU podobne značilnosti organiziranega kriminala. Skupine organiziranega kriminala se zaradi lastne koristi pogosto hitro prilagajajo trenutnim okoliščinam in prevzemajo dejavnosti, v katerih pričakujejo največji dobiček in nizko tveganje. Nekatere kriminalne skupine se ne držijo več »glavne« kriminalne dejavnosti, ampak razširjajo dejavnosti v smeri dobička. Na primer: trgovanje z drogo je pogosto združeno z ostalimi kriminalnimi aktivnostmi – s pranjem denarja in ilegalno emigracijo. Vse večji pomen pri izvajanju kriminalnih aktivnosti v skupinah organiziranega kriminala imajo različni strokovnjaki in pomočniki. Ti so pomembni zlasti v fazi priprav na izvajanje kriminalnih aktivnosti ter plasiranju dobičkov v legalne dejavnosti. Tako delovanje organiziranih kriminalcev daje navzven vtis legalnega poslovanja. V skupinah ni več strogo ločene hierarhične lestvice, ampak ohlapna in menjavajoča omrežja, ki jih je težje razkriti, pri tem pa je ena težjih nalog policije identificirati ključne igralce v omrežju. Še vedno predstavlja trgovina z drogo glavno dejavnost organiziranih kriminalnih skupin, vendar postaja vse bolj popularno tudi tihotapljenje cigaret, alkohola in ljudi, kjer je velik dobiček z malim tveganjem oz. brez njega. Opaža se izboljšanje kvalitete ponarejenih evro bankovcev. Organizirani kriminal se vse bolj zateka k majhnim kriminalnim dejavnostim, npr. žeparstvo, kraje po trgovinah, vlomi in kraje posameznikov. Pereč problem v državah članicah EU pa predstavlja tudi tihotapljenje emigrantov in s tem povezano njihovo nadaljnje izkoriščanje (OCTA, 2009, str. 39–44).

Kot sem že omenila, organizirani kriminal prevzema tiste dejavnosti, v katerih se pričakuje največji dobiček. V nekaterih je prisoten že tradicionalno (droge, prostitucija), hkrati pa se uveljavlja na novih področjih zaradi prilagajanja trgu in v skladu s sposobnostmi svojih pripadnikov. Dobovšek (2009, str. 44) pravi, da so glavne dejavnosti organiziranega kriminala trgovina z drogo, orožjem, kraje in tihotapljenje avtomobilov, izsiljevanje, trgovina z otroki in s človeškimi organi, ponarejanje in pranje denarja, korupcija, moderno piratstvo in druge.

Trgovina z drogo je najbolj dobičkonosna dejavnost po ukinitvi prohibicije v ZDA. Zaradi velikega tržišča in dobička je posel težko monopolizirati, zato se na tem področju vedno znova pojavljajo nove skupine. Droge se pojavljajo kot druga največja industrija v svetu, takoj za nafto. Med proizvajalcem in končnim prodajalcem je povprečno po osem posrednikov, zaslužek pa se vsakič podvoji. Pri tem je zanimivo, da je iz raziskav v okviru Europolu razvidno, da v Evropi izhaja 90 odstotkov denarja, ki ga plačajo za nakup končni uporabniki, iz kriminalne dejavnosti, kar po drugi strani predstavlja polovico vsega s kriminalom pridobljenega denarja. Predlagani sta dve varianti možnosti za ublažitev kriminala, ki ga povzročajo odvisniki od drog. Tako poznamo nizozemski primer, kjer so legalizirali prodajo mehkih drog, in primer, ki ga uvajajo v nekaterih drugih državah, kjer naj bi odvisniki

dobivali ustrezno drogo pod zdravniškim nadzorstvom. Največ sil je potrebno osredotočiti na delo z mladimi, ki se pojavljajo kot največja ciljna skupina preprodajalcev drog.

V zvezi z drogami naj omenim še glavne poti droge v svetu. Heroin, najbolj razširjena droga, kot trdi Dobovšek (2009, str. 45), izhaja iz zlatega trikotnika med Burmo, Laosom in Tajsko ter iz zlatega polmeseča v Iranu, Afganistanu in Pakistanu. Od tu se po tako imenovani Balkanski poti prenaša v Evropo. Kokain izhaja iz Latinske Amerike, iz držav, kot so Kolumbija, Bolivija, Peru in Ekvador, kjer se s to dejavnostjo preživlja večji del prebivalstva. Prav kokainska mafija je zaslužna za razširitev kokaina v Evropo. Kanabis in njegove produkte (marihuana) tihotapijo iz Maroka naprej v Evropo. Vendar so klimatske razmere za pridelovanje ugodne še v nekaterih evropskih državah, med drugim tudi v Sloveniji, tako da je ena izmed nalog policije tudi odkrivanje gojišč kanabisa. LSD in druga sintetična mamila izdelujejo v skritih laboratorijih. Pri tem kot izdelovalci prednjačijo Poljaki. Prav tako od tam izhajajo tudi druge novejšje sintetične droge, kot so amfetamini, extasy ipd.

4.2 SKUPINE ORGANIZIRANEGA KRIMINALA

OCTA (Organized crime threat assessment) je osrednji projekt kazenskega pregona organiziranega kriminala, ki nastaja pod vodstvom obveščevalnih služb in je ena izmed prednostnih nalog Europolu. OCTA je ocena sedanjega in pričakujočega trenda organiziranega kriminala in njegov vpliv na EU in njene državljane. Projekt je zasnovan tako, da Europol z nenehnim spremljanjem glavnih skupin organiziranega kriminala, sprejema ustrezne ukrepe za boj proti pričakovanim grožnjam (OCTA, 2009, str. 5).

Z razpoložljivimi podatki je mogoče prikazati obstoj petih velikih kriminalnih skupin, ki vplivajo na dinamiko organiziranega kriminala v EU. Te so: Severno-zahodna regija, Severno-vzhodna regija, Jugovzhodna regija, Jugozahodna regija in Južna regija.

4.2.1 Severno-zahodna regija (Atlantska regija)

Severno-zahodna regija ima osrednjo vlogo v mreži organiziranih skupin v EU. Geografsko središče regije je na Nizozemskem in deloma v Belgiji. Središče ima vlogo distribucijskega centra za heroin, kokain, sintetičnih drog in konopljo. Vključuje Veliko Britanijo, Irsko, Francijo, Španijo, Nemčijo, Baltiške in Skandinavske države. Prepovedana droga prihaja z zahoda, iz severne Afrike, Turčije, Pakistana, Vietnama, Kitajske in Kolumbije. Organizirane kriminalne združbe iz Velike Britanije in Irske nabavljajo blago neposredno iz SV in JV regij, da je manj posrednikov in večji zaslužek. Irski kriminalci so tako prekinili neposredno dobavo droge iz Nizozemske in Španije, z namenom sklenitve poslovnih stikov s kriminalnimi skupinami iz Kolumbije. Zdi se tudi, da so turške kriminalne skupine še vedno prve v prometu s heroinom v EU. Maroške kriminalne skupine preko Španije oskrbujejo severozahod EU s konopljo, po isti poti pa poteka tudi oskrba s kokainom. Znaki naraščajoče vloge Pakistana v mednarodni trgovini z opiatu (vključno s predelavo heroina), kažejo na povečanje možnosti, da ta država postopoma krepi svojo vlogo pri dobavljanju prepovedanih vlog na celotnem evropskem trgu. Poti prepovedane

trgovine z drogo v severno-zahodni regiji so prikazane na Sliki 2 (OCTA, 2009, str. 13, 28).

Slika 2: Severno-zahodna regija

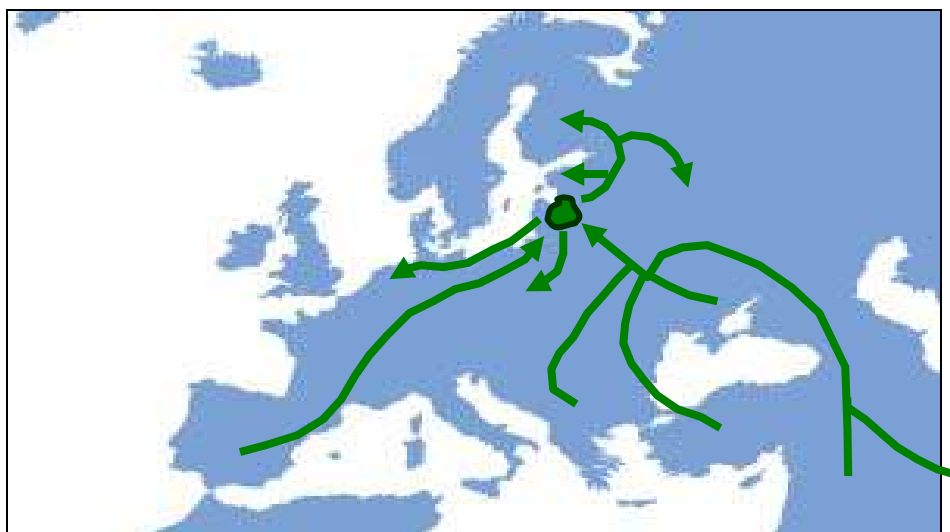

Vir: OCTA (2009, str. 28)

4.2.2 Severno-vzhodna regija (Baltska regija)

Baltska regija je in ostaja najmočnejša tranzitna cona in distribucijski center, lociran na vzhodni meji EU (Ruska federacija, Ukrajina, Belorusija). Nezakoniti tokovi potekajo od vzhoda na zahod (ženska prostitucija, nezakonita priseljevanja, trgovina s cigareti in drogo (sintetične sestavine za proizvodnjo heroina, kokain, konoplja). St. Petersburg in Kaliningrad sta središči, kjer ima veliko vlogo tihotapljenje cigaret in uvoz heroina v Evropsko unijo (Slika 3).

Slika 3: Severno-vzhodna regija

Vir: OCTA (2009, str. 29)

Poznana je Litovska kriminalna skupina, ki deluje kot trgovec in posrednik v trgovini s kokainom, sintetičnimi drogami, ukradenimi avtomobili, cigaretami, orožjem, z nezakonitimi priseljenci in s prostitucijo. Litovska skupina sodeluje tudi s kriminalnimi skupinami iz Rusije, Belorusije, Estonije, Latvije in Poljske. Slednja deluje kot premostitveni člen Litovske kriminalne skupine do končnih prejemnikov (OCTA, 2009, str. 13–14, 29–30).

4.2.3 Jugovzhodna regija (Balkanska pot)

V tej regiji je kar nekaj držav, ki še niso članice EU, vse članice, z izjemo Grčije, pa so se EU pridružile v zadnjih nekaj letih. Balkanska pot so pomembna vrata v EU. Črno morje in plovne poti so ustvarili priložnost za organizirani kriminal. Romunske kriminalne skupine igrajo pomembno vlogo pri nezakonitem priseljevanju ljudi iz Indijske podceline, Iraka, Irana, Afganistana in Kitajske, bolgarske kriminalne skupine pa se ukvarjajo s sintetičnimi drogami, ponarejanjem evrov in goljufijami s plačilnimi karticami. Velik pomen ima romunsko pristanišče Constanta ob Črnem morju, preko katerega prihaja kokain v EU s pomočjo turških in albanskih etničnih skupin.

Slika 4: Jugovzhodna regija

Vir: OCTA (2009, str. 31)

Obstajajo vsaj tri zračne poti (Slika 4), ki neposredno vplivajo na Jugovzhodno kriminalno verigo (OCTA, 2009, str. 14, 30–32).

- *Sever*; Ukrajina in Moldavija sta izvorna in tranzitna točka za nezakonite priseljence, žrtve trgovine z ljudmi. Ukrajina je tudi tranzitno mesto za heroin in cigarete.
- *Center (Balkan)*; Albanija, Kosovo, Srbija, Črna gora, Makedonija so začetna in/ali tranzitna točka za prepovedano trgovino z ljudmi, konopljo, heroinom, cigaretami, nezakonitimi priseljenci in drugo.

- *Jug*; V Turčiji pomemben promet s heroinom, sintetičnimi drogami, preko Bolgarije in balkanske poti do Severno-vzhodnih kriminalnih skupin na Nizozemskem (sekundarna razdelitev).

4.2.4 Jugoahodna regija (Iberski polotok)

Jugoahodna kriminalna veriga se razteza okoli Iberskega polotoka in ima vlogo vrat v EU. Ibersko vozlišče je poznano po organiziranemu kriminalu (kokain, marihuana, trgovina z ljudmi in nezakonsko priseljevanje). Vozlišče je pomembno, ker povezuje kriminalno pot iz zahodne in severne Afrike s Francijo in Nizozemsko. Severno Afriko pa uporabljajo tudi kolumbijski karteli, ne samo za pretovarjanje kokaina, ampak tudi za predelavo in trgovanje z njim. Preko severne Afrike vodi tudi pot sintetičnih drog (efedrin in psevdofedrin), ki izvirajo v Aziji in je namenjena v Mehiko in naprej na ameriški trg. Jugoahodna pot je tradicionalna pot za uvoz konoplje iz Maroka v EU, Španija pa je distribucijski center. Tihotapska pot poteka iz Libije in Alžirije v Španijo in naprej na Malto in v Italijo (Slika 5) (OCTA, 2009, str. 14, 30–32).

Slika 5: Jugoahodna regija

Vir: OCTA (2009, str. 34)

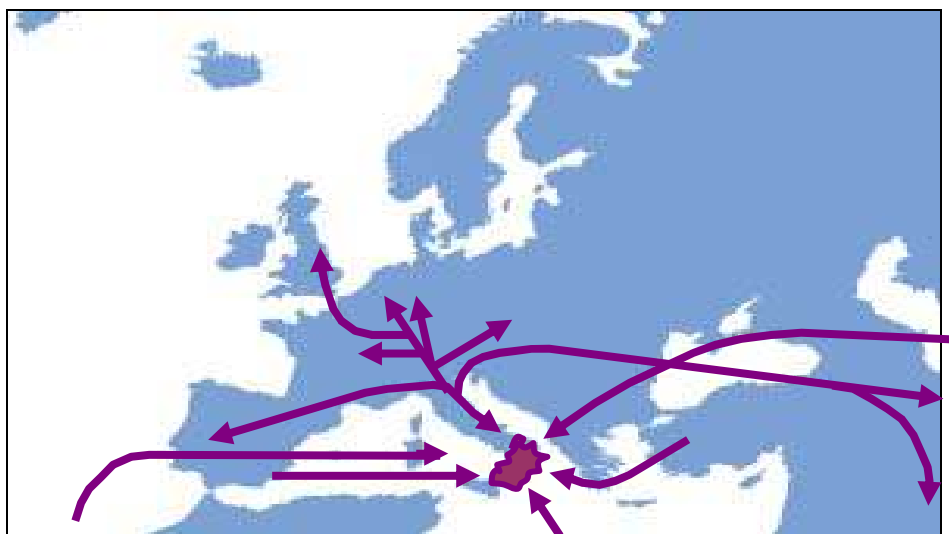
4.2.5 Južna regija (Italija)

Južno kriminalno vozlišče je oblikovano z nekaterimi organiziranimi kriminalnimi skupinami s sedežem v Italiji, ki oblikujejo sinergijo z organiziranimi skupinami zunaj EU. Slednje so v tem dinamičnem sodelovanju v podrejenem položaju, medtem ko prihodki iz njihovih kriminalnih dejanj ostajajo v tretjih državah, kjer so nastanjeni.

Vpliv južnega vozlišča je čutiti predvsem v trgovini s kokainom, proizvodov iz konoplje, nezakonitemu priseljevanju, tihotapljenju ponarejenega blaga, cigaret ter v distribuciji ponarejenih evrov. Glavne italijanske mafije so samostojno aktivne s preprodajo prepovedanih drog, nekatere pa sodelujejo z albanskimi, kolumbijskimi in turškimi etničnimi kriminalnimi združbami. Pomembna značilnost italijanskih kriminalnih združb je

spodobnost za vzpostavitev stikov z ljudmi, ki jih pripeljejo do izvora mamil in drugih prepovedanih izdelkov. Večina kokaina pride v Italijo po morju in zraku, napreduje pa preko Portugalske in Francije do Nemčije, kjer ima italijanska mafija veliko podporo. Ndrangheta je poleg sicilijanske Mafije, Cosa Nostre, Neapeljske Camorre in Apulijske Sacra Corone Unita, ena največjih italijanskih organiziranih kriminalnih združb, ki neposredno posluje s kolumbijskimi kokainskimi karteli, ima logistično bazo v Španiji in prevzema monopol nad trgovino v Gibraltarju. Konoplja prihaja v mafijske roke iz Severne Afrike preko Portugalske, Španije in Francije v Italijo ali direktno iz Maroka po vodni poti. Vse glavne poti sem prikazala na Sliki 6 (OCTA, 2009, str. 14, 32–33).

Slika 6: Južna regija

Vir: OCTA (2009, str. 33)

4.3 ORGANIZIRANI ILEGALNI PREHODI MEJE

Pomoč pri nezakonitem priseljevanju zajema številna huda kazniva dejanja, in to vse zaradi finančnega dobička. Pomoč se nanaša na proizvodnjo in preskrbovanje s ponarejenimi potnimi listi in dovoljenji, pridobljenimi na podlagi pretvez, na preskrbo tajnega prevoza in drugo pomoč. Migracija sama po sebi ni kaznivo dejanje, postane pa nezakonita, ko skuša posameznik sam ali s pomočjo drugih, vstopiti v državo na tajen ali goljufiv način. Konvencija o Europolu opredeljuje tihotapljenje priseljencev kot (Europol, 2009, str. 1):

» ... dejavnosti, na podlagi katerih se zaradi finančnega dobička omogoča ljudem, da vstopajo, prebivajo in se zaposlujejo na ozemlju držav EU in je v nasprotju s pravili in pogoji, ki se uporabljajo v teh državah članicah EU.«

Kot tudi večino drugih kriminalnih dejanj, je tudi nezakonito priseljevanje prikrite narave in velikokrat se ne da natančno opredeliti, kdaj je oseba storilec in kdaj žrtev. Razlogi (dejavniki odbijanja), da imigranti zapustijo domovino, so lahko: razpad države, naravne nesreče, diskriminacija, politična nestabilnost ali slabe gospodarske razmere. Revščina in

vojna so razlogi, ki za posrednike pri nezakonitem priseljevanju niso zanimivi, saj pribežniki ne morejo plačati ogromne provizije, ki jo posredniki zaračunavajo. Lahko pa so razlogi za migracije tudi na strani namenjene države (dejavniki privlačanja), ki se kažejo kot potreba po delovni sili, pozitivna gospodarska situacija, demokratično upravljanje s politično in socialno stabilnostjo ter različne zgodovinske in kulturne vezi med virom in namembno državo. Kriminalne skupine, ki spodbujajo in promovirajo nezakonito priseljevanje, delujejo kot magnet za ljudi, kateri drugače ne bi imeli nobene možnosti za odhod v namembno državo.

Glede na poročilo Visokega komisarja za begunce pri Združenih narodih (Europol, 2009, str. 2) je bila v letu začetku leta 2009 lestvica narodnosti prosilcev za politični azil naslednja: iraška, ruska, somalijska, srbska, pakistanska, afganistanska, nigerijska, eritrejska, iranska in bangladeška. Vendar statistični podatki političnih azilantov ne smejo služiti kot edini pokazatelj problema narodnosti. Bolj relevantna je lestvica desetih držav katerih državljani so ilegalno prestopili zunanje kopenske ali morske meje EU: Albanija, Afganistan, Maroko, Somalija, Irak, Tunizija, Nigerija, Eritreja, Palestina in Afganistan.

4.3.1 Postopek prijete ilegalnega pribežnika

Organi pregona nimajo le naloge preiskovati nezakonita priseljevanja, ampak morajo tudi proaktivno ukrepati in preprečevati nastajanje novih primerov. Da pa bi uspešno opravljali postavljene naloge, morajo s prilagodljivo in celovito strategijo raziskovati skupine organiziranega kriminala in njihova kazniva dejanja. Europol (2009, str. 5) spodbuja preiskovalni pristop, ki vključuje sodelovanje med policijskimi in mejnimi organi, ne samo na nacionalni ravni, ampak tudi na ravni EU.

Prijetje ilegalnega pribežnika se izvaja po Pravilniku o policijskih pooblastilih, po pooblastilih, ki jih predvideva ZNDM in po ZTuj. Storilec, ki krene na pot z namenom nezakonitega prehoda državne meje, pa mu to prepreči prijetje, se smatra, da je začel izvrševati kaznivo dejanje, ne glede na oddaljenost od meje. Tujca, ki ob vstopu v Republiko Slovenijo izjavi, da namerava v Sloveniji vložiti prošnjo za azil, se mora obravnavati kot prosilca za azil in se mu mora dovoliti vstop v državo (ZAzil, 7. člen). Ob prijettu mora policist osebo v njenem materinem jeziku ali jeziku, ki ga oseba razume, obvestiti o razlogih prijete, kaj je oseba dolžna storiti in jo opozoriti na posledice, če se bo upirala ali poskušala pobegniti (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 31. člen). Kadar je zaradi varnosti policista ali zaradi preprečitve neposrednega ogrožanja varnosti ljudi ali premoženja osebo potrebno prijeti previdno in brez odlašanja, jo sme policist takoj prijeti, varnostno pregledati in šele nato preveriti njeno identiteto in jo obvestiti o razlogih prijete (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 32. člen). O prijettu osebe, za katero je razpisano iskanje ali tiralica, policist obvesti organ, ki je iskanje oziroma tiralico razpisal, in organ, ki je odredil tiralico (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 34. člen). Policist pridrži osebo v uradnem policijskem prostoru za pridržanje ali v za to določenem prostoru drugega organa, ki se uporablja za pridržanje ali izvrševanje kazenskih sankcij zapora (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 45. člen). Pridržana oseba ima ves čas odvzema prostosti pravico do molka, do zagovornika, obveščanja bližnjih in do obveščanja diplomatsko-konzularnega predstavništva (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 46. člen). O pridržanju

mora policist sestaviti uradni zaznamek, v zakonsko določenih primerih pa tudi odločbo ali sklep. Iz uradnega zaznamka morajo biti razvidni podatki o pridržani osebi, kraj in točen čas (dan, ura in minuta) pridržanja in način zagotavljanja pravic pridržani osebi (Pravilniku o policijskih pooblastilih, 49. člen). Če je tujec ilegalni pribežnik, se smatra, da nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji. Tujec, ki nezakonito prebiva v Republiki Sloveniji, mora državo zapustiti nemudoma oziroma v roku, ki mu je bil postavljen (ZTuj, 47. člen). Tujec, ki ne zapusti ozemlja Republike Slovenije v skladu 47. členom ZTuj, se iz države odstrani. Odstranitev je lahko prostovoljna ali prisilna (ZTuj, 50. člen). Zadrževanje pomeni dovoljenje tujcu, ki mu je bil določen rok za zapustitev države, oziroma tujcu, ki se ga mora prisilno odstraniti, pa odstranitev iz različnih razlogov ni možna, da začasno ostane v Republiki Sloveniji (ZTuj, 52. člen). Za tujca, ki ne zapusti države v določenem roku in ga iz kakršnih koli razlogov ni mogoče takoj odstraniti, odredi policija, do njegove odstranitve iz države, nastanitev v centru za tujce ali izven centra, a ne dalj kot za šest mesecev (ZTuj, 56. člen).

4.3.2 Dom za tujce in azilni dom

Z osamosvojitvijo leta 1991 je Slovenija začela samostojno reševati tudi probleme migracij v vseh njihovih pojavnih oblikah, od begunske problematike do obravnave tujcev, ki so ilegalno prihajali v Slovenijo, zato je bil jeseni tega leta na podlagi takrat veljavnega Zakona o tujcih v okviru Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije ustanovljen Prehodni dom Republike Slovenije za tujce s sedežem v Ljubljani, ki je bil namenjen nastanitvi in oskrbi prosilcev za priznanje statusa begunca (azila), tujcev, ki so bili v postopku za ugotavljanje identitete, tujcev, ki so čakali na prisilno odstranitev iz države ter mladoletnih tujcev, ki jih ni bilo možno takoj vrniti v matično državo. Avgusta 1999 sta bila sprejeta Zakon o tujcih in Zakon o azilu, kar je pripeljalo do ukinitve Prehodnega doma Republike Slovenije za tujce. Njegove naloge sta s 1. 1. 2000 prevzela Center za tujce in Azilni dom.

Center za tujce je služba policije, zadolžena za izvajanje prisilnega odstranjevanja tujcev iz države, ki je v funkciji učinkovitega odstranjevanja tujcev ter izvaja nastanitev in oskrbo tujcev v nastanitvene kapacitete centra za čas, ki je nujno potreben za njihovo odstranitev. Na spletni strani Policije (2010b) trdijo, da ima med bivanjem tujca v centru policija pravico, da pod zakonsko določenimi pogoji tujcu omeji svobodo gibanja, pri čemer se poslužuje zakonsko določenih ukrepov, ki še zagotavljajo učinkovito odstranitev. Tujcev nikoli prisilno ne vračamo v države, kjer bi bilo njihovo življenje ali svoboda ogrožena zaradi rasne, verske, narodnostne ali druge pripadnosti ter političnega prepričanja, ali v države, kjer bi bili lahko izpostavljeni mučenju ali nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju, saj v teh primerih Zakon o tujcih izrecno prepoveduje njihovo prisilno odstranitev iz naše države.

Prosilec za azil mora biti seznanjen s postopkom za pridobitev azila ter s pravicami in dolžnostmi, ki jih ima v tem postopku ter o možnostih vstopa v stik z nevladnimi organizacijami, ki nudijo pomoč beguncem, in sicer v jeziku, ki ga razume. Prosilec za azil ima pravico do izbire svojega pravnega svetovalca ali svetovalca za begunce, da mu pomaga med postopkom (ZAzil, 9. člen). Prosilec za azil, ki vstopi v Republiko Slovenijo

in ki v skladu s tem zakonom vloži prošnjo za azil, sme prebivati v Republiki Sloveniji toliko časa, dokler postopek ni pravnomočno končan (ZAzil, 11. člen). Postopek za pridobitev azila na prvi stopnji vodi ministrstvo, pristojno za notranje zadeve (ZAzil, 20. člen). Za nastanitev tujcev, ki so v postopku zaradi pridobitve azila, se organizira azilni dom. Azilni dom ustanovi ministrstvo, pristojno za notranje zadeve. Prosilci za azil, ki bivajo v azilnem domu, morajo spoštovati določila hišnega reda, ki ga izda minister, pristojen za notranje zadeve (ZAzil, 45. člen).

4.4 TRGOVINA Z DROGO

Dunajska konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet z mamili in psihotropnimi substancami iz leta 1988 je verjetno najobsežnejša mednarodna pogodba, ki inkriminira mednarodna kazniva dejanja in določa dolžnosti držav pri njihovem preprečevanju in zatiranju. Dunajska konvencija nalaga svojim podpisnicam dolžnost, da morajo predpisati stroge kazni za različna ravnanja, kot so na primer: gojenje, proizvodnja, trgovina in transport mamil. Dunajska konvencija pooblašča komisijo ZN za narkotike, da nadzoruje uporabo konvencije in v tej smeri daje državam podpisnicam priporočila oziroma da opozarja na določene težave mednarodna telesa, ki so pristojna za nadzor prometa z narkotiki. Kazenski zakonik Republike Slovenije inkriminira dejanja in ravnanja iz te konvencije v 196. členu (neupravičena proizvodnja in promet z mamili) in v 197. členu (omogočanje uživanja mamil). Med državami podpisnicami je tudi Slovenija, pravi Bavcon (1997, str. 117–118), kot aktivna udeleženka mednarodnega policijskega sodelovanja in drugih oblik mednarodne pravne pomoči na tem področju.

4.4.1 Vrste prepovedanih drog

Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD) opredeljuje v svojem 2. členu prepovedane droge kot rastline ali substance naravnega ali sintetičnega izvora, ki imajo psihotropne učinke ter lahko vplivajo na telesno ali duševno zdravje ali ogrožajo primerno socialno stanje ljudi. Prepovedane droge so razvrščene v eno od naslednjih treh skupin glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki je lahko posledica njihove zlorabe ter glede na uporabo v medicini (ZPPPD, 3. člen):

- *Skupina I:* rastline in substance, ki so zelo nevarne za zdravje ljudi, in sicer zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se ne uporabljajo v medicini.
- *Skupina II:* rastline in substance, ki so zelo nevarne za zdravje ljudi, in sicer zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini.
- *Skupina III:* rastline in substance, ki so srednje nevarne zaradi posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini.

Razvrstitev prepovedanih drog glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki je lahko posledica njihove zlorabe ter glede na opredeljuje Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog.

Mamila so snovi, ki z delovanjem na osrednje živčevje ublažijo bolečino, neprijetna občutenja, človeka omamijo ali uspavajo. Mamila so torej zgolj snovi, ki imajo omamni ali opojni učinek (npr. opij in njegovi derivati – morfin, heroin, kodein, metadon ...). Snovi, ki nimajo omamnih, ampak nasprotno učinke (poživitev, halucinacije ...) ne uvrščamo med mamila, temveč med psihotropne snovi.

Psihotropne snovi so snovi, ki delujejo na človekovo duševnost oziroma povzročijo določeno duševno spremembo. Po mednarodni konvenciji o psihotropnih snoveh iz leta 1971 je psihotropna snov lahko naravna ali sintetična. Med psihotropne snovi uvrščamo kanabis (marihuano, hašiš), stimulanse (kokain, kofein, nikotin, amfetamin, metamfetamin, »ecstasy« ...) in halucinogene snovi (LSD, DMT, DOM, DET, PCP, meskalin, psilocibin ...).

Prepovedane droge so po navedbah Ministrstva za zdravje (2010), vse tiste vrste mamil in psihotropnih snovi, katerih proizvodnja, promet in posest so z zakonom prepovedani, razen izjemoma v določenih primerih (npr. strogo nadzorovana uporaba v medicinske, veterinarske, raziskovalne in učne namene).

4.4.2 Odkrivanje drog s službenimi psi

Vodnik službenega psa s službenim psom policije opravlja delo na mejnih prehodih in na območju državne meje zunaj mejnih prehodov. Službeni psi so razdeljeni v dve skupini (Policija, 2010b):

Vodniki službenih psov policije za *splošno uporabo* opravljajo naslednje naloge:

- varovanje postopkov policistov,
- preprečitev ilegalnih prehodov državne meje v bližini mejnega prehoda,
- pregledi tovornih in drugih vozil za preprečevanje ilegalnih prehodov oseb, skritih v vozilih,
- preprečitev ilegalnega prehajanja čez državno mejo oziroma mejno črto,
- nadzor nad zapuščenimi objekti ob državni meji in v njeni bližini,
- odkrivanje ilegalnih poti čez državno mejo in postavljanje zased na teh krajih,
- sodelovanje vodnika službenega psa s službenim psom policije v akcijah ali poostrenih nadzorih.

Vodniki službenih psov policije za *specialistično uporabo* pa opravljajo naslednje naloge:

- pregledi vozil in prtljage za odkrivanje prepovedanih drog, eksplozivov in drugih iskanih predmetov,
- pregledi vozil in prtljage v akcijskem delu ali poostrenih nadzorih na mejnem prehodu.

Pri odkrivanju prepovedanih drog je izšolan službeni pes policije nepogrešljiv. Službeni pes policije odkriva tiste vrste prepovedanih drog, katerih vonje se je naučil prepoznavati med šolanjem. Gorenak in Rók (2010) pravita, da mora vodnik službenega psa, službenega psa policije pred delom pripraviti za pregled in ga motivirati, da ugotovi, kje in kaj bo iskal. Vodnik službenega psa mora pred začetkom iskanja pregledati iskalni prostor, da zavaruje službenega psa policije pred morebitnimi poškodbami. Službeni pes

opravlja preglede vedno brez nagobčnika. Z območja, ki ga službeni pes pregleduje, se morajo po ukazu vodnika umakniti vse druge osebe. Najprej pes išče sam, brez usmerjanja, vodnik pa ga ves čas pazljivo opazuje in si zapomni kraje, kjer se je službeni pes zadrževal dalj časa. Ko se začne službeni pes vračati na že pregledane kraje ali k vodniku, ga začne vodnik usmerjati in tako preideta v sistematični pregled. Noben del prostora ali predmet ne sme ostati nepregledan. Če službeni pes tudi pri sistematičnem pregledu ne najde ničesar, se lahko sklepa, da na tem kraju ali v prostoru zelo verjetno ni prepovedanih drog. Če službeni pes policije zazna vonj prepovedanih drog, mora kraj ustrezno in vztrajno nakazovati. Službeni pes naenkrat nakazuje prepovedane droge, ki ležijo na površju ali so zakopane na območju v širino in dolžino do 40 m, če pa je potrebno pregledati večje območje, lahko preglede na enak način nadaljuje, vendar se je vodnik službenega psa dolžan držati navedenih časovnih omejitev dela službenega psa. Službeni pes policije lahko išče do višine, do katere se lahko povzpne na zadnjih nogah. V hišnih preiskavah pri osumljencih kaznivih dejanj v zvezi s prepovedanimi drogami obvezno sodelujejo vodnik službenega psa s službenim psom policije za odkrivanje prepovedanih drog. Enako velja za vse zaključne akcije, operativne kombinacije in operativne obdelave v zvezi s prepovedanimi drogami, trdita Gorenak in Rők (2010). Pregled objekta mora biti opravljen po predpisih in strokovnih pravilih. Vodnik praviloma sam ne opravlja pregleda objektov ali prostorov, ampak s službenim psom pomaga pri pregledu objektov ali prostorov. Pred začetkom pregleda prostora mora vodnik službenega psa, če je potrebno, prostor prezračiti, med pregledom pa mora biti zaprt.

4.4.3 Slovenija in problematika prepovedanih drog

Po poročilih Europol in EU ostaja prekupevanje z drogo med najpomembnejšimi dejavnostmi, ki jih prevzemajo organizirane kriminalne skupine v EU. Europol preko sodelovanja s pristojnimi organi držav članic veliko prispeva k učinkoviti akciji EU proti trgovini z drogo, še posebej s posredovanjem svojega znanja in tehnične ter druge podpore. Problem prepovedanih drog predstavlja eno glavnih skrbi državljanov EU, med njimi tudi Slovenije. Dobovšek (2009, str. 272) opozarja, da prepovedane droge ne predstavljajo samo problema na področju kriminalne dejavnosti, ampak so širši družbeni problem. So generator številnih varnostnih pojavov na različnih področjih kriminalitete, prometne varnosti, javnega reda in drugje. Zloraba prepovedanih drog naj bi se v prihodnje še povečala, zlasti zaskrbljujoče pa je, da je med uporabniki naraslo število otrok in mlajših mladoletnikov.

Prednostne naloge Slovenija pri uresničevanju politike boja proti prepovedanim drogam so predvsem aktivno sodelovanje pri oblikovanju strateških dokumentov EU, aktivno vključevanje v EU informacijsko mrežo s področja drog z izmenjavo podatkov, sodelovanje pri razvijanju EU Centra za spremljanje drog in odvisnosti od drog in aktivno sodelovanje s to institucijo ter razvijanje nacionalnega informacijskega sistema. Slovenija se je zaradi vključevanja v EU v zadnjem času posvetila predvsem usklajevanju svoje zakonodaje in prilagajanju institucij EU, sodelovanje, ki je v preteklosti dobro potekalo pa je zanemarila. Članice EU morajo prevzeti odgovornost in sosednjim državam prenesti izkušnje in znanje, kar omogočajo čezmejna sodelovanja in t.i. twinning³ projekti. Za Slovenijo je

---

³ Twinning - Tesno medinstitucionalno sodelovanje (TMIS projekti).

pomemben geostrateški položaj, saj se ta nahaja na »balkanski poti« tihotapcev s prepovedanimi drogami, ki prihajajo predvsem iz Makedonije, Albanije in Turčije. Za transport pogosto uporabljajo cestna prevozna sredstva, pa tudi pomorsko pot od pristanišča Drač do Luke Koper. Večji del tovora gre preko Slovenije na Zahod, le manjši del ostane na domačem trgu. Poseben problem predstavlja trgovanje s sestavinami, ki so potrebne za izdelavo drog, katerih pot poteka v obratni smeri. Prav transport prepovedanih drog na območju JV Evrope predstavlja največji dobiček kriminalnim skupinam, ki delujejo na tem območju. Gre za najenostavnejšo in največjo industrijo na Balkanu. Albanske organizirane kriminalne skupine pa so tiste, ki tvorijo vez med afganistanskimi in pakistanskimi gojitelji heroina, turškimi proizvajalci in svetovnim trgom. Balkanska pot je sinonim za nedovoljeno trgovino s prepovedano drogo, ukradenimi vozili, ljudmi in druge oblike organiziranega mednarodnega kriminala. Tej problematiki Slovenija namenja posebno pozornost. Zato tudi Dobovšek (2009, str. 275–279) opozarja, da bi moralo preprečevanje kriminalitete na področju zahodnega Balkana postati sestavni del evropske varnostne politike. Prav zaradi tega se pojavlja potreba po širitvi varnostne politike na JV Evrope. Pomemben začetek je policijsko in pravosodno sodelovanje.

5 ANALIZA MEJNE KRIMINALITETE OD LETA 2005 DO 2009

5.1 PODOBA IN PRIČAKOVANA GIBANJA MEJNE KRIMINALITETE

Statistični podatki, ki sem jih uporabila, prikazujejo kazniva dejanja, za katera je policija vložila kazenske ovadbe ali poročila v dopolnitev kazenskih ovadb po devetem odstavku 148. člena ZKP, ne pa prijavljenih ali odkritih kaznivih dejanj, pri katerih ni bilo potrjenega suma storitve ali ni bilo podlage za kazenski pregon po desetem odstavku 148. člena ZKP. Ne zajemajo kaznivih dejanj v cestnem prometu, ker se prikazujejo posebej. Podatki so iz zamrznjenih podatkovnih baz centralnega računalnika policije, ki se vsako leto od sredine januarja več ne obnavljajo. Podatki za obravnavano leto zato niso dokončni, ker se zaradi daljšega trajanja predkazenskih postopkov nato še dopolnjujejo, so pa primerljivi s podatki za prejšnja leta. Lukan (2009, str. 77) pravi, da so manjše razlike tudi zaradi odprave napak v računalniškem informacijskem sistemu. Na število kaznivih dejanj vplivajo poleg kriminogenih dejavnikov tudi učinkovitost policije in drugih organov odkrivanja kaznivih dejanj, prioritete pri njihovem delu, pripravljenost žrtev za prijavljanje kaznivih dejanj, kazenska materialna in procesna zakonodaja ter pravila zbiranja in statističnega prikazovanja podatkov.

5.1.1 Kazniva dejanja

Desetletna primerjava števila kaznivih dejanj, ki jih je obravnavala policija, kaže, da se je leta 2007 ustavilo njihovo večletno naraščanje, vendar pa se je v letu 2009 zopet povečalo. Število kaznivih dejanj s področja gospodarske in organizirane kriminalitete pa je v tem obdobju bolj ali manj nihalo.

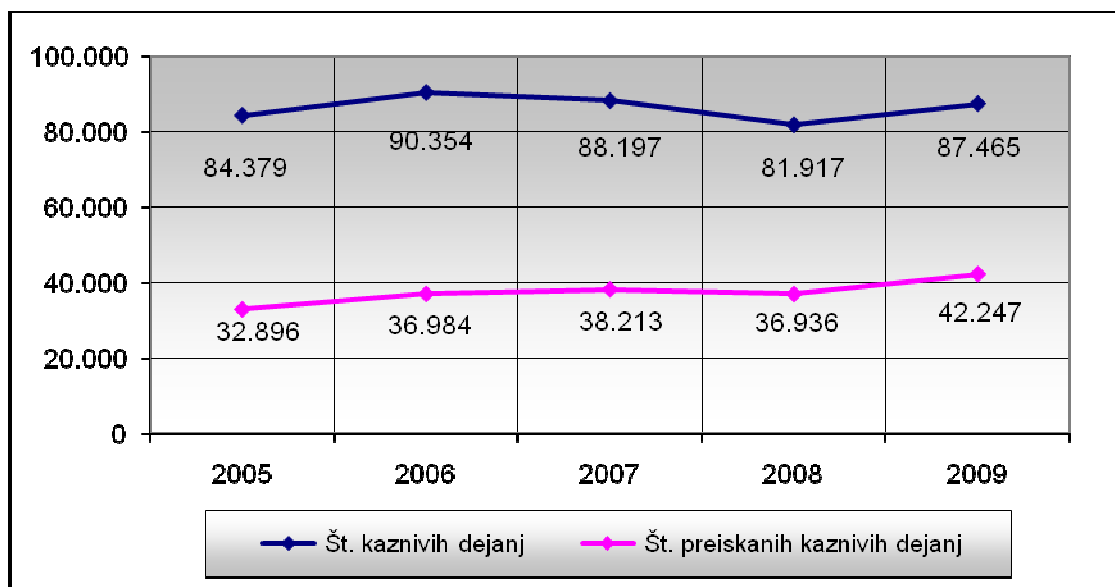
Tabela 1: Kazniva dejanja, preiskana kazniva dejanja in kazniva dejanja, ki jih je odkrila policija

	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Število kaznivih dejanj	84.379	90.354	88.197	81.917	87.465	103,6	106,8
Število preiskanih kaznivih dejanj	32.896	36.984	38.213	36.936	42.247	128,4	114,4
Delež preiskanih kaznivih dejanj (v %)	39,0	40,9	43,3	45,1	48,3	123,8	107,1
Št. kaznivih dejanj, ki jih je odkrila policija	7.241	8.166	9.861	9.268	9.439	130,3	111,8
Delež kd, ki jih je odkrila policija (v%)	8,6	9,0	11,2	11,3	10,8	125,6	95,6

Vir: Policija (2010b)

Leta 2009 je policija poslala državnemu tožilstvu (DT) kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev zaradi 87.465 kaznivih dejanj, storjenih v tem in prejšnjih letih, kar je 6,8 % več kot leta 2008 in 3,6 % več kot leta 2005.

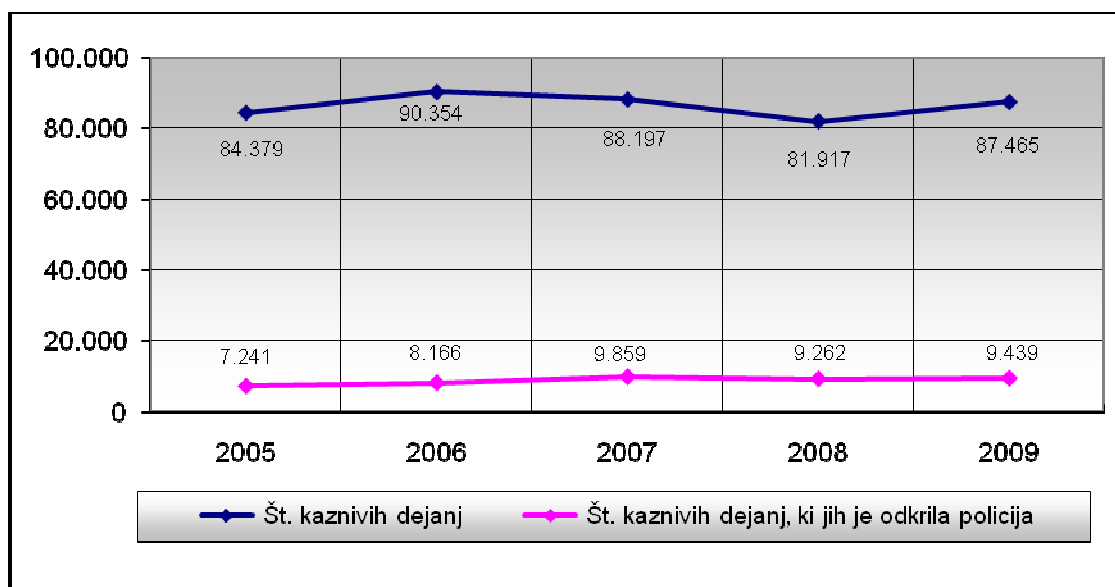
Graf 1: Število kaznivih dejanj in število preiskanih kaznivih dejanj

Vir: Policija (2010b)

Delež kaznivih dejanj, ki jih je policija odkrila z lastno dejavnostjo, se je povečal iz 8,6 % leta 2005 in zmanjšal z 11,3 % leta 2008 na 10,8 % leta 2009, delež preiskanih kaznivih dejanj pa se je povečal z 39,0 % leta 2005 in s 45,1 % leta 2008 na 48,3 % leta 2009 (Policija, 4. 4. 2010). Vidimo, da je število preiskanih kaznivih dejanj v rahlem porastu.

Graf 2: Število kaznivih dejanj in število kaznivih dejanj, ki jih je odkrila policija

Vir: Policija (2010b)

Tabela 2: Število kaznivih dejanj po Policijskih upravah

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	7.935	8.422	8.005	7.315	8.058	101,5	110,1
PU Koper	3.768	3.620	3.471	3.450	4.411	117,1	127,8
PU Kranj	4.048	4.736	4.600	4.191	5.650	139,6	134,8
PU Krško	2.223	2.258	1.938	2.061	2.028	91,2	98,4
PU Ljubljana	42.760	46.500	45.070	40.963	42.250	98,8	103,1
PU Maribor	11.575	12.806	14.208	12.869	13.168	113,8	102,3
PU Murska Sobota	2.884	2.777	2.506	2.562	2.769	96,0	108,1
PU Nova Gorica	2.842	2.481	2.526	2.515	2.642	92,0	105,0
PU Novo mesto	3.828	3.683	2.988	3.204	3.453	91,2	107,8
PU Postojna	1.231	1.691	1.591	1.506	1.508	122,5	100,1
PU Slovenj Gradec	1.192	1.329	1.287	1.239	1.517	127,3	122,4
GPU	93	51	7	42	11	11,8	26,2
Skupaj	84.379	90.354	88.197	81.917	87.465	3,6	6,8

Vir: Policija (2010b)

Kot je razvidno iz Tabele 2, se je število kaznivih dejanj do leta 2008 počasi umirjalo, leta 2009 pa spet poraslo. Največji porast v obdobju 2005–2009 beleži PU Kranj z 39,6 %, sledijo mu PU Slovenj Gradec s 27,3 %, Postojna z 22,5 % in PU Koper s 17,1 %, največji upad v istem obdobju pa beleži GPU z indeksom 11,8, sledijo ji PU Novo mesto in PU Krško z indeksom 91,2. V obdobju 2008–2009 je zopet v vodstvu PU Kranj s 34,8 % porastom, sledi PU Koper s 27,8 % in PU Slovenj Gradec z 22,4 %. Upad kaznivih dejanj v istem obdobju sta zabeležili le dve enoti in sicer, GPU z indeksom 26,2 in PU Krško z indeksom 98,4.

5.1.2 Organizirana kriminaliteta

Statistični podatki, ki jih zbira slovenska policija, kažejo, da na področju organizirane kriminalitete⁴ število kaznivih dejanj v zvezi s tihotapljenjem in preprodajo prepovedanih drog dolgoročno pada, je pa bilo žal v prvem polletju leta 2005 zaznati močan porast (iz 92 primerov leta 2004 na 208 primerov leta 2005). Upad odkritih kaznivih ravnanj ni bila posledica zmanjšanja ponudbe prepovedanih drog na ilegalnem tržišču, temveč manjše intenzivnosti dela policije in nedoslednega izvajanja strategije RS v boju zoper prepovedane droge, kakor tudi zaostritve zakonskih kriterijev za odrejanje preiskovalnih dejanj policije.

⁴ Za opredelitev organizirane kriminalne dejavnosti, morajo biti izpolnjeni štirje obvezni in najmanj dva od sedmih izbirnih kriterijev. Obvezni kriteriji so obstoj skupine vsaj treh ljudi, delovanje v daljšem časovnem obdobju, pridobivanje premoženjske koristi ter izvrševanje kaznivih dejanj, ki se jih preganja po uradni dolžnosti. Variabilni kriteriji so uporaba nasilja, delovanje na mednarodni ravni, sodelovanje pri pranju denarja, notranja pravila ravnanja ter delitev nalog med člani, podjetniški način delovanja ter vplivanje na medije, gospodarstvo, državno upravo in/ali politiko (Lukan, 2009, str. 86).

Tabela 3: Organizirana kriminaliteta

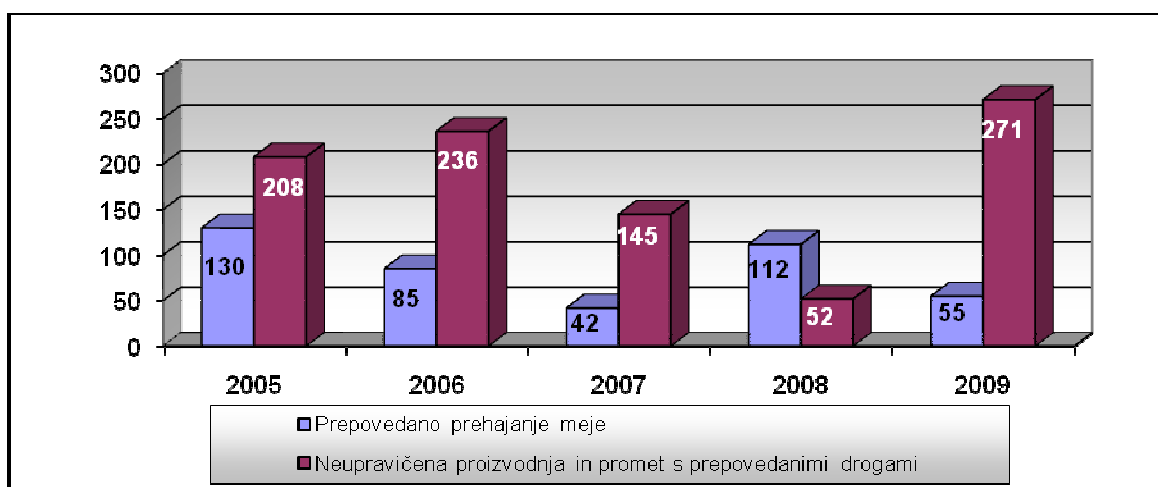
	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države	130	85	42	112	55	42,3	49,1
delež (v %)	32,7	17,0	14,3	31,2	13,3	40,7	42,6
Nepravilna proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami	208	236	145	52	271	130,3	521,1
delež (v %)	52,4	47,3	49,5	14,5	65,6	125,2	452,4
.....							
Skupaj	397	499	293	359	413	104,0	115,0

Vir: Policija (2010b)

Policija je bila na področju organizirane kriminalitete usmerjena predvsem v odkrivanje kriminalnih združb, ki so po t. i. balkanski poti tihotapile ljudi, prepovedane droge, orožje in eksploziv ter visoko obdavčljivo blago. Skupno je obravnavala 413 ali 15,0 % več kaznivih dejanj kot leta 2008 (359), pri katerih je bilo med preiskovanjem ugotovljeno, da so bila posledica organizirane kriminalne dejavnosti (Policija, 4. 4. 2010). Po večletnem upadanju se je zopet povečalo število organiziranih oblik kaznivih dejanj nepravilne proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, približno za 50 % pa se je zmanjšalo prepovedano prehajanje meje, kar je razvidno iz Tabele 3.

Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države v zadnjih petih letih v primerjavi s celotno kriminaliteto predstavlja leta 2005 32,7 %, 2006 samo 17 %, 2007 še manj in 14,3 %, 2008 zopet porast in 31,2 %, leta 2009 pa zopet upad na 13,3 %.

Graf 3: Organizirana kriminaliteta

Vir: Policija (2010b)

Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami pa nastopa v celotni organizirani kriminaliteti z naslednjimi odstotki: leta 2005 je bilo 208 primerov neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami ali 52,4 % celotne organizirane kriminalitete, leta 2006 47,3 %, 2007 49,5 %, v letu 2008 pa velik upad in samo 14,5 %, 2009 zopet porast in kar 65,6 % vse organizirane kriminalitete predstavlja neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, kar pomeni povišanje za dobrih 350 % v primerjavi z letom poprej.

Pri prepovedanemu prehajanju meje ali ozemlja države je zaznati trend upadanja, tako številčno, kot na podlagi deležev, pri neupravičeni proizvodnji in trgovini s prepovedanimi drogami pa, z izjemo leta 2008, rahlo naraščajoči trend.

Tabela 4: Organizirana kriminaliteta po Policijskih upravah, ki nadzorujejo južno schengensko mejo

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	99	111	39	40	24	24,2	60,0
PU Koper	40	48	25	82	26	65,0	31,7
PU Krško	14	30	11	21	54	385,7	257,1
PU Ljubljana	38	42	41	53	82	215,8	154,7
PU Maribor	40	58	27	70	62	155,0	88,6
PU Murska S.	2	20	9	10	19	950,0	190,0
PU Novo mesto	30	21	9	4	11	36,7	275,0
PU Postojna	21	28	25	20	6	37,5	30,0
Skupaj	284	358	186	300	284	100,0	94,7

Vir: Policija (2010b)

Tabela 4 prikazuje število primerov organizirane kriminalitete po tistih posameznih Policijskih upravah, ki opravljajo dela in naloge do južne schengenske meje. Izvzete so PU Nova Gorica, PU Kranj in PU Slovenj Gradec. Vidimo, da je daleč največji porast organizirane kriminalitete v obdobju 2005–2009 zabeležen na PU Murska Sobota (850,0 %), sledi PU Krško z 285,7% in PU Ljubljana s 115,8 %. Velik upad organizirane kriminalitete pa so beležile PU Celje z indeksom 24,2, PU Novo mesto (36,7) in PU Postojna (37,5). V zadnjem letu beleži porast organizirane kriminalitete PU Novo mesto (175,0 %), PU Krško (157,1 %), PU Murska Sobota (90,0 %), in PU Ljubljana (54,7 %). Na vseh ostalih PU se je število primerov organizirane kriminalitete zmanjšalo.

Leta 2006 smo beležili velik skok organizirane kriminalitete, iz 284 na 358 primerov. Skupno število primerov organizirane kriminalitete je v obdobju 2005–2009 ostalo enako (284), v obdobju 2008–2009 pa se je zmanjšalo iz 300 na 284 primerov oz. za 5,3 %.

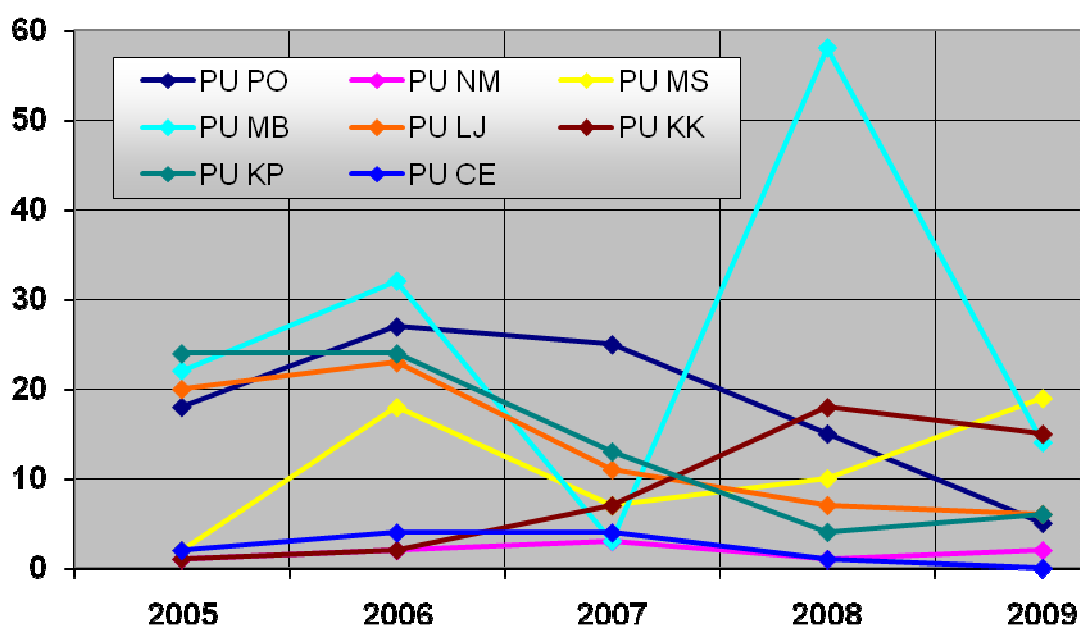
Po številu primerov organizirane kriminalitete v petih letih, so najbolj primerljivi PU Ljubljana z 256 primeri in PU Maribor z enim primerom več.

Tabela 5: Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	2	4	4	1	0	0,0	0,0
PU Koper	24	24	13	4	6	25	150,0
PU Krško	1	2	7	18	15	1500,0	83,3
PU Ljubljana	20	23	11	7	6	30,0	85,7
PU Maribor	22	32	3	58	14	63,6	24,1
PU Murska S.	2	18	7	10	19	850,0	190,0
PU Novo mesto	1	2	3	1	2	200,0	200,0
PU Postojna	18	27	25	15	5	27,8	33,3
Skupaj	90	132	73	114	67	72,8	58,8

Vir: Policija (2010b)

Graf 4: Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države

Vir: Policija (2010b)

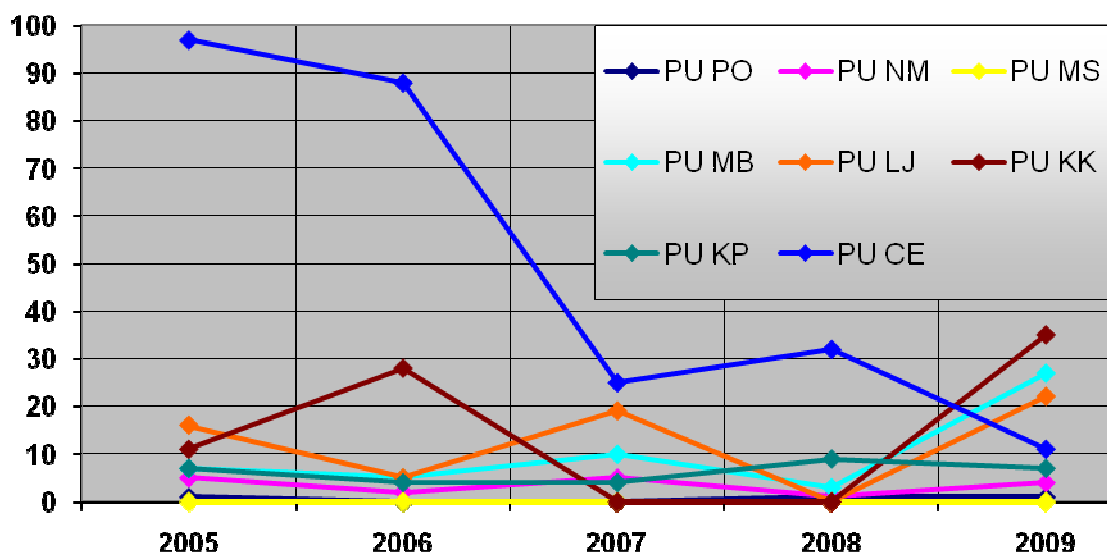
Tabela 5 in Graf 4 nam prikazujeta prepovedane organizirane prehode preko južne schengenske meje. Že na prvi pogled je videti, da največ nezakonitih prehodov meje v petletnem obdobju beležita PU Maribor (129) in PU Postojna (90). Najmanj prepovedanih prehodov v petletnem obdobju pa so imeli na PU Novo mesto (9) in PU Celje (11). Na vseh PU je viden trend upadanja nezakonitih prehodov, le na PU Krško se število prehodov povečuje, saj se je od leta 2005 pa do konec leta 2009 število prepovedanih prehodov meje ali ozemlja države povečalo za kar 1.400 %. Največje odklone beležijo na PU Maribor, od 32 primerov prehodov leta 2006, padec na 3 leta 2007 in zopet porast na 58 leta 2008, leto 2009 pa so zaključili s 14 primeri, malo nad povprečjem vseh PU.

Tabela 6: Nepravilna proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami po PU

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	97	88	25	32	11	12,2	34,4
PU Koper	7	4	4	9	7	100,0	76,8
PU Krško	11	28	0	0	35	318,2	0,0
PU Ljubljana	16	5	19	0	22	137,5	0,0
PU Maribor	7	5	10	3	27	385,7	900,0
PU Murska S.	0	0	0	0	0	100,0	100,0
PU Novo mesto	5	2	5	1	4	80,0	400,0
PU Postojna	1	0	0	1	1	100,0	100,0
Skupaj	144	132	63	46	107	- 25,7	132,6

Vir: Policija (2010b)

Graf 5: Nepravilna proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami po PU

Vir: Policija (2010b)

Daleč največ nepravilne proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami beleži PU Celje, pa čeprav se število iz leta v leto manjša. Največ primerov so vse PU skupaj beležile leta 2005 (144), nato je do leta 2008 sledil 68,1 % padec, leta 2009 pa povečanje primerov nepravilne proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami za kar 132,6 %. Najmanj primerov sta beležili PU Murska Sobota (0) in PU Postojna (3). Največje povečanje števila primerov pa je beležila PU Krško, saj je po dveh letih brez primera v letu 2009 imela 35 zadev ali 218,2 % več kot leta 2005.

5.1.3 Zloraba prepovedanih drog

Upad odkritih kaznivih dejanj omogočanja uživanja mamil in prekrškov po Zakonu o prometu s prepovedanimi drogami v letu 2004 je bila posledica večje učinkovitosti dela

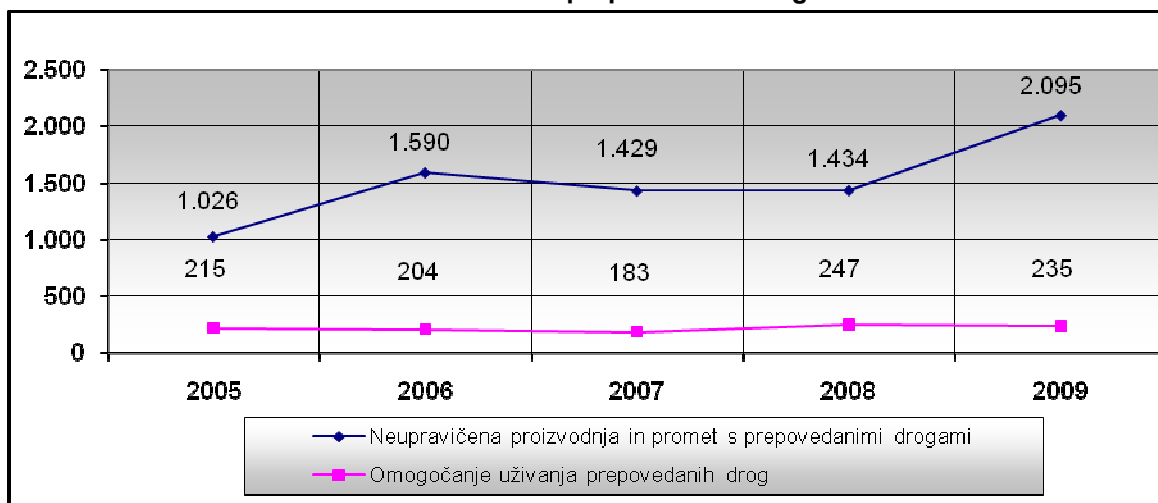
policije pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamili. Večino zaseženih prepovedanih drog, predvsem heroina in kokaina, je policija v sodelovanju s carino odkrila in zasegla na mejnih prehodih in ob prijemu oseb, zoper katere so se izvajali prikriti preiskovalni ukrepi (Svetek, 2006, str. 106). Petletna statistika na mejnih prehodih je razvidna iz Tabele 7 in Grafa 6.

Tabela 7: Zloraba prepovedanih drog

	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Neupravičena proizvodnja in promet s prepoved. drogami	1.026	1.590	1.429	1.434	2.095	204,2	146,1
Omogočanje uživanja prepovedanih drog	215	204	183	247	235	109,3	95,1
Skupaj	1.241	1.794	1.612	1.681	2.330	187,7	136,8

Vir: Policija (2010b)

Graf 6: Zloraba prepovedanih drog

Vir: Policija (2010b)

Junija 2009 so začele veljati spremembe in dopolnitve Zakona o policiji, ki so natančneje opredelile nekatera policijska pooblastila, med drugim so uvedle tudi novo pooblastilo pregled osebe in stvari. Tako se je število kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog povečalo s 1.681 na 2.330 ali za 36,8 %. Tolikšen porast kaznivih dejanj je rezultat večjega števila izvedenih ukrepov s klasičnimi policijskimi metodami in uspešno opravljenih preiskav zoper kriminalne združbe, ne pa posledica naraščanja zlorabe prepovedanih drog, saj se število mrtvih zaradi njihovega uživanja v primerjavi s prejšnjim letom ni spremenilo, pa tudi količina zaseženih drog ne kaže na večjo ponudbo na črnem trgu. V primerjavi s prejšnjim letom je bilo več prepovedanih drog zaseženih v notranjosti države (Policija, 4. 4. 2010). Kot je razvidno iz Tabele 7 in Grafa 6, se neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami v Sloveniji povečuje, razen v letu 2007,

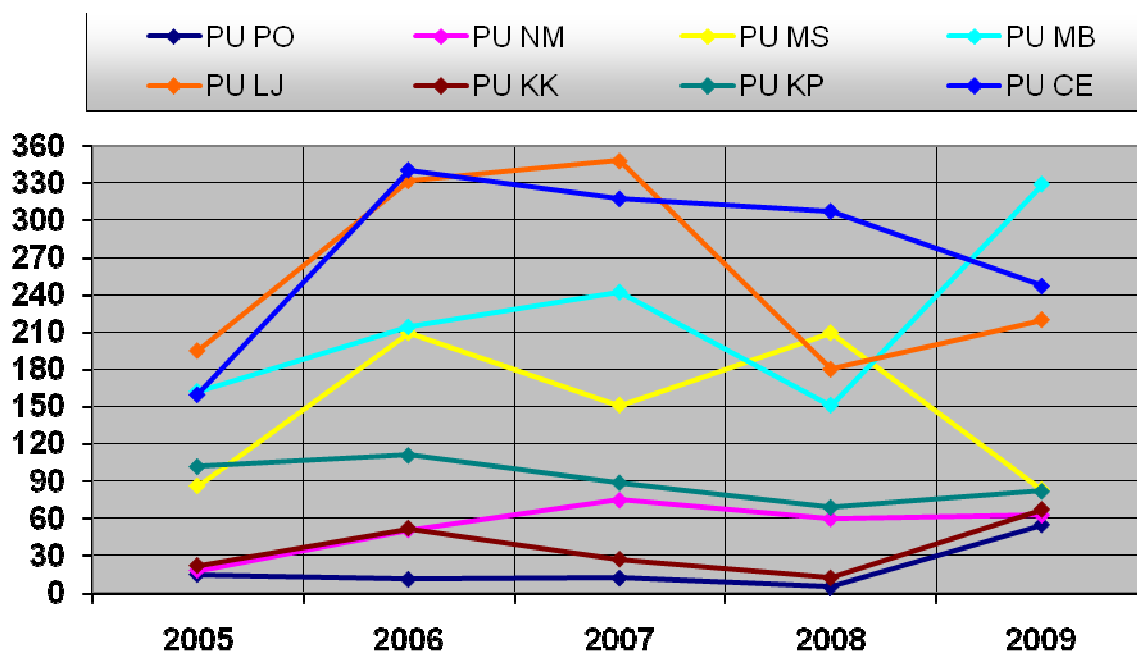
ko sta se proizvodnja in promet iz 1.590 primerov v letu 2006 znižala za 10,1 % in pristala na 1.429 primerih. Gre za kazniva dejanja, ki so povezana z omogočanjem uživanja prepovedanih drog.

Tabela 8: Zloraba prepovedanih drog po PU

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	160	340	317	307	247	154,4	80,5
PU Koper	102	111	89	69	82	80,4	118,8
PU Krško	22	52	27	12	67	304,5	558,3
PU Ljubljana	195	332	348	180	220	112,8	122,2
PU Maribor	162	214	242	151	329	203,1	217,9
PU Murska S.	86	209	151	209	83	96,5	39,7
PU Novo mesto	18	51	75	60	63	350,0	105,0
PU Postojna	15	11	12	5	55	3366,7	1100,0
Skupaj	760	1.220	1.261	993	1.146	50,8	15,4

Vir: Policija (2010b)

Graf 7: Zloraba prepovedanih drog po PU

Vir: Policija (2010b)

Največ zlorab prepovedanih drog v petih letih (Tabela 8, Graf 7) beležijo na PU Celje (1371 primerov), PU Ljubljana (1275) in PU Maribor (1098). Padec števila zlorabe prepovedanih drog v zadnjem letu pa sta beležili le dve PU. Na PU Celje se je število primerov zmanjšalo iz 307 na 247 ali za 19,8 %, na PU Murska Sobota pa za kar 60,3 % (iz 209 na 83 primerov). Na ostalih štirih PU zabeležijo povprečno po 40 primerov zlorab

prepovedanih drog letno. Na PU Postojna pa so leta 2009 zabeležili 55 primerov zlorabe prepovedanih drog, kar je kar 1000 % več kot leto prej.

Tabela 9: Vrste zasežene prepovedane droge

Vrsta	enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Amfetamin	g	132,4	3.411,2	994,2	2.525,2	3.161,0	2.387,5	125,2
	ml	63,8	-	18,7	-	60,0	94,0	0,0
	tbl	235	201,0	1.070,5	46	738	314,0	1.604,3
Benzodiapini	g	-	2,0	0,2	11,0	50,8	0,0	461,8
	ml	0,9	1.203,5	1.241,5	6,2	0,3	33,3	4,8
	tbl	1.787	-	-	2.515	5.036	281,8	200,2
Ekstazi	g	26,0	818,8	18,5	45,7	3,6	13,6	7,9
	tbl	1.309,5	2.950,0	1.246,4	490	16.872	1288,4	3.443,3
Heroin	g	134.207	182293,3	60.493,3	137430,0	41.596,4	31,0	30,3
	ml	85,0	258,8	154,0	225,5	19,6	23,0	8,7
Kokain	g	2.151,1	4.677,5	42.044,6	18.658,0	2.239,8	104,1	12,0
	ml	194,4	2,1	1,5	1,1	2,4	1,2	218,2
Konoplja-rast.	g	15.617,6	69,2	0,1	-	1,4	0,0	0,0
	kos	3.214	2.557,2	9.278,2	6.856,8	8.933,2	278,0	130,3
Konoplja-rast. (marihuana)	g	112.320	552976,5	151727,7	319678,5	240598,5	114,2	75,2
Konoplja-smola (hašiš)	g	722,2	4.339,7	685,0	410,6	689,6	95,5	168,0
Metadon	g	2,3	119,7	1,2	20,1	59,1	2.569,6	294,0
	ml	3.267,2	2.532,0	.1747,3	2.914,8	5.111,4	156,4	175,4
	tbl	3	133,0	5,0	1.149,0	136,0	4.533,3	11,8
Metamfetamin	g	0,8	19,5	29,8	31,9	2,6	325,0	8,2
	tbl	44	37,0	203,7	74,5	-	0,0	0,0

Vir: Policija (2010b)

Slovenski policisti so zasegli ogromne količine prepovedane droge. V Tabeli 9 vidimo, da so bili zadnje leto najbolj uspešni pri zasegu amfetamina in ekstazija, saj se je pri prvem zaseg povečal za dobrih 1.500,0 %, pri slednjem pa kar za 3.343,3 %. Benzodiapina in utekočinjenega kokaina so leta 2009 odkrili enkrat več kot leta 2008, metadona pa skoraj dvakrat toliko kot leto poprej. Preseneča dejstvo, da so heroina, trdega kokaina, metadona in metamfetamina policisti zasegli 2009 le za vzorec v primerjavi z letom poprej. Ali se je ustavilo povpraševanje, je policija površna pri pregledih ali so tihotapci za prenos prepovedane droge našli drugo, zanje ugodnejšo pot? Najbrž prvi dve domnevi nista možni, zato bo treba potrditi slednjo.

5.1.4 Prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države

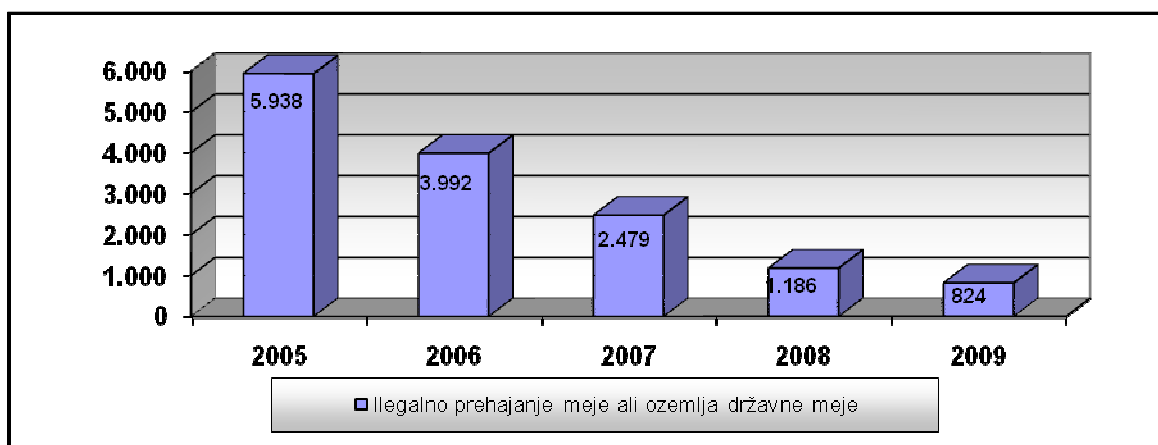
V letu 2009 je bilo ugotovljenih 824 ali 30,5 % manj nedovoljenih prehodov čez državno mejo kot v letu 2008 (1.186), predvsem zaradi spremenjene smeri nedovoljenih migracij (Tabela 10, Graf 8).

Tabela 10: Ilegalno prehajanje državne meje ali ozemlja države

	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Prepovedano prehajanje meje	5.938	3.992	2.479	1.186	824	13,8	69,5

Vir: Policija (2010b)

Graf 8: Ilegalno prehajanje državne meje ali ozemlja države

Vir: Policija (2010b)

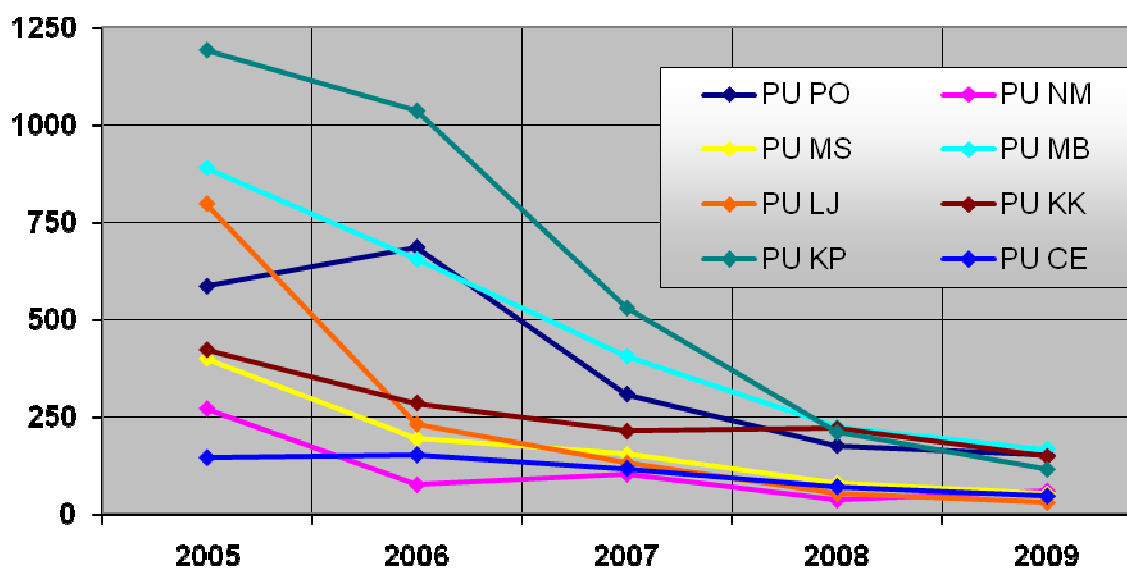
Tabela 11: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo

Enota	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
PU Celje	145	152	118	72	48	33,1	66,7
PU Koper	1.193	1.037	531	212	117	9,8	55,2
PU Krško	422	286	214	221	149	35,3	67,4
PU Ljubljana	799	232	132	53	30	3,7	56,6
PU Maribor	891	655	406	224	167	18,7	74,5
PU Murska Sobota	401	195	155	81	54	13,5	66,7
PU Novo mesto	271	76	103	37	60	22,1	162,2
PU Postojna	586	686	309	177	152	25,9	85,9
Skupaj	4.708	3.319	1.968	1077	777	16,5	72,1

Vir: Policija (2010b)

Število ilegalnih prehodov meje upada, to pa zaradi uspešnega varovanja državne meje in sodelovanja z varnostnimi organi sosednjih držav in držav, čez katere potekajo tihotapske poti (Tabela 11, Graf 9). so Leta 2009 zabeležili le na PU Novo mesto porast nedovoljenih prehodov čez državno mejo, in to kar za 62,2 %. Vse ostale PU so beležile upad in so imele od 15 %–45 % nedovoljenih prehodov čez državno mejo manj.

Graf 9: Nedovoljeni prehodi čez državno mejo

Vir: Policija (2010b)

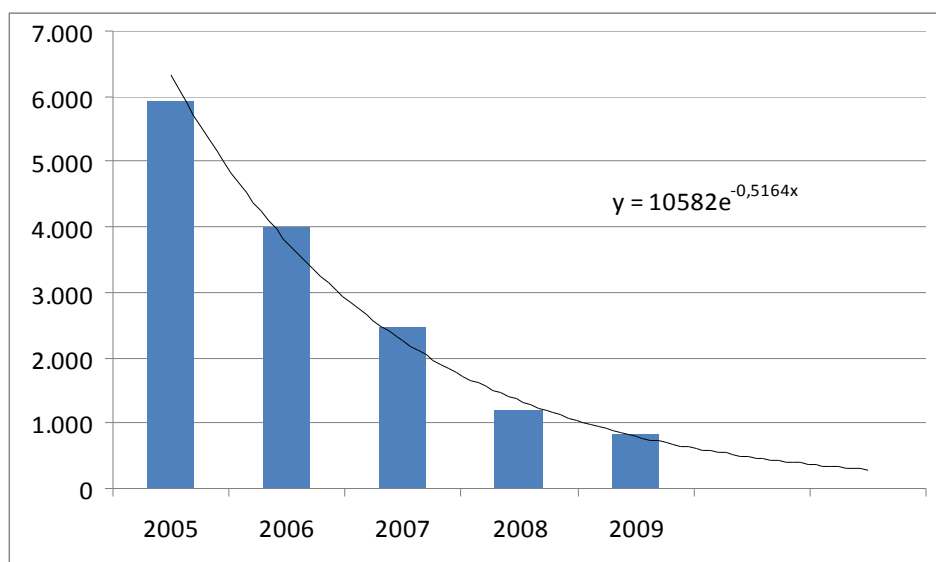
Tabela 12: Državljanstvo oseb pri nedovoljenih prehodih čez državno mejo

Državljanstvo	2005	2006	2007	2008	2009	INDEKS 05/09	INDEKS 08/09
Bosna in Hercegovina	562	229	200	127	206	36,7	162,2
Hrvaška	194	194	119	160	109	56,2	68,1
Kosovo	-	-	-	150	93	-	62,0
Srbija	-	611	875	216	86	-	39,8
Slovenija	-	139	74	20	60	-	300,0
Makedonija	434	289	200	69	47	10,3	68,1
Albanija	995	898	424	63	46	4,6	73,0
Turčija	765	256	166	155	36	4,7	23,2
Rusija	-	-	-	4	17	-	425,0
Afganistan	-	-	-	6	13	-	216,7
Gruzija	-	23	47	-	-	-	-
Pakistan	-	10	34	-	-	-	-
Italija	-	32	31	-	-	-	-
Srbija in Črna gora	1.772	859	9	-	-	-	-
Črna gora	-	17	27	-	-	-	-
Moldavija	424	-	-	-	-	-	-
Bangladeš	79	-	-	-	-	-	-
Romunija	192	-	-	-	-	-	-
Druge države	819	435	273	186	111	13,6	59,6
Skupaj	5.938	3.992	2.479	1.186	824	14,0	69,5

Vir: Policija (2010b)

Zaradi nedovoljenih prehodov čez državno mejo so bili najpogosteje obravnavani državljani Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Kosova in Srbije. Večina ilegalnih migrantov, najpogosteje namenjenih v Italijo, je bila odkrita neposredno ob državni meji s Hrvaško ali v njeni bližini (Policija, 4. 4. 2010). Nobena PU ne izstopa po številu ilegalnih prehodov, kar pomeni, da tuji državljani ne izbirajo kraja prehoda, ampak ilegalno prestopajo 670 kilometrov dolgo južno schengensko mejo kjerkoli.

Graf 10: Trend nedovoljenih prehodov čez državno mejo

Vir: Tabela 12

Iz diagrama in funkcije trenda lahko potrdimo, da se bo obseg nedovoljenih prehodov, če ocenjujemo v okviru sedanjih razmer, zniževal, kar bo zagotavljala policija z nadaljnjim razvojem kakovosti svojega delovanja.

5.2 PREPREČEVANJE MEJNE KRIMINALITETE

Pri načrtovanju politike preprečevanja kriminalitete je potrebno (Kečanovič, 2002, str. 377):

- vzpostaviti sistematičen pregled nad dejavnostmi (vladnimi in nevladnimi), ki že potekajo, njihovimi akterji, ciljnim skupinami, stroški in časovno dinamiko;
- ovrednotiti sedanje programe;
- povečati usklajenost med programi in izvajalci;
- ustanoviti nacionalno telo, ki bi snovalo in usklajevalo preprečevalne dejavnosti;
- preučiti, koliko drugi vladni programi vsebujejo elemente kriminalitetne politike in preprečevanja kriminalitete.

Meško (2000, str. 725) razlikuje med štirimi tipi sodobnega preprečevanja kriminalitete:

- obrambne strategije (ključavnice za volan v osebnih avtomobilih, zasebna varnost, sosedske straže);

- varovanje in nadzorovanje (usmerjeno policijsko delo na potencialne storilce ali oškodovanke, tehnično nadzorovanje, odzivanje na potrebe strank);
- ustvarjanje novih oblik družbenega reda (multigeneracijsko sodelovanje pri vzdrževanju reda, javno in zasebno partnerstvo, izključevanje problematičnih posameznikov, pobude za javno varnost);
- preprečevanje prestopništva (predšolski programi, programi za odvrčanje mladih prestopnikov, delo z rizičnimi posamezniki in skupinami).

Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za obdobje od leta 2008–2012 je oblikovan na podlagi temeljnih usmeritev, ki določajo poslanstvo, vizijo in vrednote slovenske policije, strateške cilje, kazalce uspešnosti njihovega uresničevanja in usmeritve za izvajanje strateških ciljev. Pomembnejši programi, ki se bodo izvajali do leta 2012, so: sprememba zakonodaje s področja prikritih preiskovalnih ukrepov, odkrivanje in preiskovanje delovanja organiziranih kriminalnih združb na področju nedovoljenih migracij po t. i. balkanski poti, nadaljnje povezovanje informacijskega sistema policije z Interpolovim informacijskim sistemom, poglobitev sodelovanja z vodstvi policij držav na območju zahodnega Balkana, zmanjšanje ponudbe prepovedanih drog v Sloveniji in drugih evropskih državah z izboljšanjem operativnega sodelovanja z varnostnimi organi držav na območju Balkana, sodelovanje z Europolom in mejnimi organi držav izvora ali tranzita ilegalnih migrantov (Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za obdobje 2008–2012, 2007, str. 4–9).

Praktična vrednost Europola kot enega izmed instrumentov mednarodnega sodelovanja na področju policijskih preiskav je izkazana v tesni povezavi z operativnimi službami posameznih držav, tako tudi službami Republike Slovenije. Slovenija potrebuje Europol, kot tudi Europol v svojem sistemu potrebuje Slovenijo, ne zaradi formalnih razlogov, temveč predvsem iz vzajemnih praktičnih razlogov, ki jih narekujejo slovenska geografska pozicija, vpetost v mednarodni gospodarski prostor, odprtost mej in s tem občutljivost za različne oblike mednarodne kriminalitete. Prednost Europola je predvsem v stalni dejavnosti nacionalnih operativnih služb prek uradnikov za zvezo vseh držav članic in držav s sklenjenim sporazumom o sodelovanju, kar zagotavlja takojšnjo neprekinjeno večjezikovno povezavo dveh ali več držav in takojšnjo obdelavo poslanih informacij. Eno izmed najpomembnejših temeljnih izhodišč Europola je čim širša dostopnost Europolovih storitev in kakovost servisa, ki jo nudi njegova operativna zasnova. Europol sodeluje s posebno delovno skupino šefov policij držav EU in držav pristopnic zaradi izmenjave izkušenj, najboljših praks in informacij o trendih kriminalitete, čezmejnega kriminala in usklajenega načrtovanja operacij (Farič, 2003, str. 288).

6 ZAKLJUČEK

6.1 PREVERJANJE HIPOTEZ

V prvi hipotezi so predvidevali, da število ilegalnih prehodov preko južne schengenske meje v obdobju po letu 2005 upada. Število kaznivih dejanj prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države je bilo v zadnjih desetih letih močno povezano z obsegom nedovoljenih migracij. Skokovit porast nedovoljenih prehodov čez državno mejo, ki so dosegli vrhunec leta 2000, je spremljalo tudi povečanje števila kaznivih dejanj, ki se je po hitrem upadu nedovoljenih migracij začelo prav tako zmanjševati in se zmanjšuje še dandanes. Prvo hipotezo so **potrdili**.

Z drugo hipotezo so se hoteli prepričati, ali je največ kaznivih dejanj na južni schengenski meji povezanih z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog. Leta 2008 in 2009 so bile končane nekatere dalj časa trajajoče aktivnosti proti mednarodnim kriminalnim združbam, ki so zahtevale precejšnje angažiranje policistov. Na podlagi izsledkov preiskave delovanja mednarodne kriminalne združbe, ki jo je vodila slovenska policija, je bilo v Sloveniji zaseženih 98 ton predhodne sestavine za proizvodnjo heroina, ki ga je mednarodna kriminalna združba tihotapila s Češke v Turčijo. Gre za največji zaseg sestavin za proizvodnjo prepovedanih drog doslej na svetu. Sicer pa so policisti v sodelovanju s cariniki na mejnih prehodih zasegli več heroina, marihuane, kokaina in metadona ter približno enako količino ekstazija in amfetamina. V primerjavi s prejšnjim letom so več prepovedanih drog zasegli tudi v notranjosti države. Število kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog se je v zadnjih desetih letih sicer povečevalo, vendar ne linearno. Ni bilo odvisno le od ponudbe prepovedanih drog na ilegalnem trgu, temveč tudi od prioritet dela policije. Enkrat je bil poudarek na odkrivanju številnejših lažjih kaznivih dejanj zlorabe prepovedanih drog, drugič pa na odkrivanju mednarodnih tihotapskih poti in organiziranih kriminalnih združb.

Kljub povedanemu pa so kriminalna dejanja povezana z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog še vedno v porastu. Samo število kaznivih dejanj ponarejanja denarja je v povprečju primerljivo s kaznivimi dejanji, ki so povezana z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog in z zlorabo prepovedanih drog na južni schengenski meji, vsa ostala kriminalna dejanja so prisotna v manjšem obsegu. Zato smo tudi drugo hipotezo **potrdili**.

6.2 SKLEP

Leta 1991 je Slovenija prvič v zgodovini postala neodvisna država. V letu 2004 smo postali enakopravni člani EU. Slovenija je manj kot štiri leta po vstopu v evropsko povezavo prvič v zgodovini prevzela izjemno pomembno vlogo v mednarodni skupnosti – v prvi polovici leta 2008 je predsedovala Svetu Evropske unije. Tako je dvomilijonski narod vodil skupnost, ki združuje 25 držav in 450 milijonov ljudi. Vstop Slovenije v Evropsko unijo je ocenjen kot pravilna in pomembna odločitev. Slovenija je v EU uspešna

članica. Članstvo v EU nam prinaša številne koristi oziroma prednosti, hkrati pa je Slovenija s svojim znanjem in izkušnjami že pomembno prispevala h krepitvi EU. Slovenija je postala država članica schengenskega območja 22. decembra 2007, ko je odpravila nadzor na notranjih kopenskih in morskih mejah s članicami EU. 30. marca 2008 pa je sprostila nadzor še na zračnih mejah. EU odločno podpira nadaljnjo širitev, kjer pa je zelo previdna, še posebej pri prevzemanju novih obveznosti in obljub. Kar pa je že obljubila državam, ki so vključene v širitev, izrecno spoštuje. Obstoječa širitvena agenda zajema države zahodnega Balkana in Turčijo, s tem pa je bila omenjenim državam ponujena možnost, da v bližnji prihodnosti postanejo članice EU. Zavedati pa se moramo, da se bo s tem dejanjem premaknila tudi schengenska meja in Slovenija se bo rešila težkega bremena. Skratka, do takrat je še nekaj časa, zato se bo še marsikaj dogajalo, razumen človek pa si v življenju navadno najbolj želi varnosti in miru ter si prizadeva iskati načine, kako bi preprečil ali odpravil dejavnike, ki ga ogrožajo. Eden takih dejavnikov je tudi strah pred kriminaliteto.

V diplomskem delu smo najprej predstavili slovensko policijo, še posebej Sektor mejne policije, njegovo organiziranost in delovanje na južni schengenski meji. Zastavljen cilj diplomskega dela je bil oceniti stopnjo kriminalnih dejanj na južni meji v zadnjih petih letih. Ugotovili smo, da se je število kaznivih dejanj po dveh letih upadanja v letu 2009 zopet povečalo, in sicer nad povprečje zadnjih petih let, kar ponovno nakazuje naraščajoči trend. Podobno je z organizirano kriminaliteto, saj sta po očitnem padcu v letu 2007 sledili dve leti vzpona. Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami je po štirih letih padanja v letu 2009 zopet v vzponu, ilegalno prehajanje državne meje ali ozemlja države pa prikazuje negativni trend, saj se je število ilegalnih prehodov, iz dobrih osem tisoč leta 2005, znižalo na vsega 824 v letu 2009.

V nadaljevanju smo ovrednotiti možnosti za čimbolj učinkovito preprečevanje kriminalitete in oceniti morebitne pomanjkljivosti sektorja mejne policije pri izvajanju dela. Predvidevali smo, da število ilegalnih prehodov preko južne schengenske meje v obdobju po letu 2005 upada in to hipotezo tudi potrdili, prav tako drugo hipotezo, v kateri smo predvidevali, da je največ kaznivih dejanj na južni schengenski meji povezanih z ilegalnim prenosom nedovoljenih drog.

Kot je razvidno analize kriminalitete ob južni schengenski meji v letih 2005–2009, se kriminalna dejanja na splošno niti ne povečujejo niti ne zmanjšujejo, vendar pa je zaskrbljujoče povečevanje organizirane kriminalitete, saj je v nekaterih državah trdno zasidrana, najpogosteje na področju trgovine z mamili, ki zajema več kot polovico vseh primerov v organizirani kriminaliteti. Eden največjih razlogov je ta, da je trgovanje z mamili daleč najbolj dobičkonosen posel današnjega časa, četudi se policija in druge socialne, zdravstvene in izobraževalne organizacije bojujejo proti organiziranemu kriminalu. Verjetno tudi ni pojava, ki bi se lahko tako dolgo in trdovratno zoperstavljal poskusom njegove odprave in hkrati vzpodbudil tudi nasprotujoče poglede o načinu njegovega premagovanja. Slovenija kazensko preganja, odkriva in kaznuje storilce kaznivih dejanj in prekrškov z mamili, in s tem zmanjšuje ponudbo nedovoljenih mamil na trgu. Čeprav uživanje nedovoljenih mamil ni kaznivo dejanje, so prepovedana številna druga dejanja povezana z mamili. ZKP obravnava mamila z vidika neupravičene proizvodnje in prometa

z mamili in tudi v primerih omogočanja uživanja mamil, če je izražen namen trgovanja s predhodnimi sestavinami za mamila in psihotropne snovi. Policijska dejavnost je usmerjena predvsem v odkrivanje in preiskovanje hujših kaznivih dejanj, zlasti v organizirano trgovino z mamili. Da bo še bolj učinkovita, pa je policija ustanovila specializirane enote za boj proti mamilom. Prilagodila je svojo strategijo in metodiko preiskovanja z uporabo prikritih preiskovalnih metod za odkrivanje organizirane trgovine z mamili na različnih področjih. Potrebna je kriminalistična strategija, ki bi morala poleg represije upoštevati večjo vlogo preventivne usmeritve v celotni kriminalitetni politiki z določenimi programi in projekti. Ti projekti bodo pomagali pri nadaljnjem usklajevanju naše zakonodaje in zakonodaje EU. Z učinkovitejšim delovanjem pravosodja, s strategijami preprečevanja in zatiranja organizirane kriminalitete ter z nacionalnim programom na področju drog bi se moralo stanje na južni schengenski meji bistveno izboljšati tako za samo Slovenijo, njene državljane, kot tudi za vse vključene v schengensko območje.

LITERATURA

1. BAVCON, Ljubo (1997). *Mednarodno kazensko pravo*. Uradni list RS, Ljubljana.
2. BURIAN, Dušan (1999). *Schengen v praksi*. Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana.
3. DOBOVŠEK, Bojan (2009). *Transnacionalna kriminaliteta*. Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana.
4. EUROPOL (2009). *Facilitated illegal immigration into the European Union*. European Police Office, The Hague.
5. KOLENC, Tadeja (2002). *Slovenska policija*. Ministrstvo za notranje zadeve, Generalna policijska uprava, Ljubljana.
6. Konvencija o izvajanju schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985. (2007). V: FORTUNA, Vesna (ur.): *Predpisi s področja državne meje, tujcev in schengenskega pravnega reda*. GV Založba, Ljubljana, str. 299-332.
7. OCTA (2009). *EU organized crime threat assessment*. European Police Office, The Hague.
8. POLICIJA (2007). *Slovenija, schengenska novinka*. MNZ, Ljubljana.
9. SIS - Schengenski informacijski sistem (2007). V: FORTUNA, Vesna (ur.): *Predpisi s področja državne meje, tujcev in schengenskega pravnega reda*. GV Založba, Ljubljana, str. 333-354.
10. Sporazum med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah. (2007) V: FORTUNA, Vesna (ur.): *Predpisi s področja državne meje, tujcev in schengenskega pravnega reda*. GV Založba, Ljubljana, str. 291-298.

VIRI

1. ANŽELJ, Darko (2002). Slovenska policija v procesu prilagajanja Evropski uniji. *Teorija in praksa*. Letnik XXXIX, št. 4, str. 705-719.
2. FARIČ, Marjan (2003). Vloga slovenske policije v Europolu - ureditev odnosov med Republiko Slovenijo in Europolom. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Letnik LIV, št. 3, str. 288-300.
3. GORENAK, Vinko, RÖK, Denis (2010). *Uporaba službenih psov policije - analiza primera*. Dosegljivo na: www.fvv.uni-mb.si/dv2008/zbornik/clanki/Rok-Gorenak.pdf (4.4.2010).
4. KEČANOVIČ, Bečir, MEŠKO, Gorazd (2002). Osnove preprečevanja kriminalitete. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Letnik LIII, št. 4, str. 376-377.
5. LUKAN, Andrej (2009). Kriminaliteta v letu 2008. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Letnik LX, št. 2, str. 77-90.
6. MEŠKO, Gorazd (2000). Pogledi na preprečevanje kriminalitete v pozno

- modernih družbah. *Teorija in praksa*. Letnik XXXVII, št. 4, str. 716-727.
7. Ministrstvo za zdravje (2010). *Prepovedane droge*. Dosegljivo na: http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja/javno_zdravje/sektor_za_krepitev_zdravja_in_zdrav_zivljenjski_slog/prepovedane_droge/ (4.4.2010).
  8. MNZ (2010). *Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za obdobje 2008-2012*. Dosegljivo na: http://www.fvv.uni-mb.si/mojFaks/Files/nacrtDela2008-012_20080331_31.pdf (25.3.2010).
  9. MOZETIČ, Polona (2009). Nezakonite migracije in spreminjanje pojmovanja zasebnosti v družbi nadzora. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Letnik LX, št. 1, str. 3-15.
  10. POLICIJA (2010a). *Delovna področja*. Dosegljivo na: <http://www.policija.si/index.php/delovna-podrocja> (25.3.2010).
  11. POLICIJA (2010b). *Letna poročila o delu policije*. Dosegljivo na: <http://www.policija.si/index.php/statistika> (4.4.2010).
  12. Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje. Ur. list RS, št. 45/04, 39/05, 60/07, 116/07.
  13. Pravilnik o policijskih pooblastilih. Ur. list RS, št. 40/06, 56/08.
  14. RS (2010). *Republika Slovenija doma v Evropi. Schengen*. Dosegljivo na: <http://www.evropa.gov.si/si/schengen/> (7.4.2010).
  15. SVETEK, Staš (2006). Kriminaliteta v letu 2005. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*. Letnik LVII, št. 2, str. 95-109.
  16. Zakon o azilu (ZAzil). Ur. list RS, št. 61/99, 66/00, 113/00, 124/00, 67/01, 98/03, 134/03, 56/05, 85/05, 17/06, 37/06, 51/06, 134/06, 111/07, 30/08, 111/08.
  17. Zakon o kazenskem postopku (ZKP). Ur. list RS, št. 63/94, 70/94, 25/96, 39/96, 5/98, 49/98, 66/98, 72/98, 6/99, 42/00, 66/00, 111/01, 32/02, 3/03, 21/03, 44/03, 56/03, 92/03, 114/03, 116/03, 43/04, 68/04, 83/04, 96/04, 101/05, 8/06, 14/07, 32/07, 102/07, 21/08, 23/08, 65/08, 58/08, 89/08, 77/09, 88/09, 109/09.
  18. Zakon o nadzoru državne meje (ZNDM-1). Ur. list RS, št. 87/02, 110/02, 126/03, 20/04, 69/05, 83/05, 69/06, 110/06, 60/07.
  19. Zakon o policiji (ZPol). Ur. list RS, št. 49/98, 66/98, 43/01, 93/01, 56/02, 26/03, 48/03, 79/03, 110/03, 43/04, 50/04, 54/04, 56/04, 62/04, 63/04, 10/04, 14/05, 53/05, 70/05, 98/05, 113/05, 3/06, 36/06, 78/06, 107/06, 14/07, 42/09, 47/09, 48/09, 66/09, 22/10.
  20. Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD). Ur. list RS, št. 108/99, 44/00, 2/04, 47/04, 37/05, 16/08.
  21. Zakon o tujcih (Ztuj-1). Ur. list RS, št. 61/99, 9/01, 87/02, 96/02, 108/02, 93/05, 112/05, 79/06, 107/06, 111/07, 44/08, 71/08, 41/09, 64/09.
  22. ZINRAJH, Zvonko (2008). Schengen - prednosti in kaj še moramo storiti. *Pravna praksa*. Letnik XXVII, št. 12, str. 15-17.